

Analiza i smjernice za osnaživanje romskog civilnog sektora u Republici Hrvatskoj

Autori: Jagoda Novak, Aron Pecnik, Bajro Bajrić

Zagreb 2011/2012

Sadržaj:

1. Uvod.....	2
2. Metodologija rada.....	2
3. Aktivnosti projekta.....	2-3
- Anex 1. Tablica aktivnih romskih udruga u Republici Hrvatskoj.....	4
- Anex 2. Tablica aktivnih romskih udruga u Gradu Zagrebu (sa komentarom).....	5
- Anex 3. Zaključci i prijedlozi iz rasprave u Fokus grupama (1-3).....	6-8
- Anex 4. Instrumentarij rada u fokus grupama	9-10
- Anex 5. Zaključci s javne rasprave “Obrazovanje Roma/kinja i strategije prevencije segregacije u obrazovanju”.....	11-12
- Anex 6. Zaključci i preporuke javne rasprave „Suradnja na rješavanju statusnih pitanja - Romi/kinje i policija”.....	13-14
- Anex 7. Zaključci okruglog stola “Pomoć Romima pri reguliranju pravnog statusa u Republici Hrvatskoj- dostignuća i izazovi”.....	14-15
4. Analiza suradnje državnih tijela s romskim organizacijama civilnoga društva u periodu 2009.- 2011.; Financijski i sadržajni aspekti suradnje.....	15-23
- Zaključci i preporuke analiza suradnje državnih tijela s romskim organizacijama civilnoga društva u periodu 2009.- 2011.; Financijski i sadržajni aspekt suradnje.....	24
- Anex 8. Upitnik za tijela državne uprave.....	25-29
- Anex 9. Dopis tijelima državne uprave s molbom za popunjavanje upitnika.....	30
5. Generalne smjernice za poboljšanje suradnje tijela državne uprave i organizacija civilnoga društva u području rada u i za romsku zajednicu u RH.....	31
6. With Roma for Roma abstract (english summary).....	

1. Uvod:

Analiza i smjernice za osnaživanje romskog civilnog sektora u Republici Hrvatskoj rezultat su projekta pod nazivom "**S Romima za Rome**" kojeg je Centar za ljudska prava proveo u 2011. i 2012. godini u suradnji s romskom udrugom "Romi za Rome Hrvatske" te uz potporu Ureda za nacionalne manjine Vlade RH i Norveškog veleposlanstva.

Cilj projekta bio je istražiti kapacitete, potrebe i aktivnosti postojećih romskih udruga u Hrvatskoj, kako bi se dobio cjeloviti pregled romskog civilnog sektora, što je bitan čimbenik u stvaranju "policy" preporuka za osnaživanje i povećanje vidljivosti romskog civilnog sektora u Republici Hrvatskoj.

Smatramo da će *Analiza i smjernice* koje objedinjuju rezultate aktivnosti provedenih ovim projektom doprinijeti prvenstveno romskom civilnom sektoru, u smjeru osnaživanja i unapređenja međusobne svrhovite suradnje, a s ciljem učinkovitijeg utjecaja na politike koje se odnose na prava nacionalnih manjina, odnosno romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. S druge strane, vjerujemo i očekujemo da će nadležna državna tijela služiti se ovom *Analizom i smjernicama* pri definiranju ciljeva i mjera novog Nacionalnog programa za Rome/kinje, koji je u izradi, a kako bi isti bio temeljen na stvarnim potrebama romske populacije, s jasno određenim ciljevima i provedivim mjerama, čija će se provedba neovisno pratiti i evaluirati, u suradnji s Romima/kinjama, odnosno predstavnicima romskog civilnog sektora, te vijećnicima i relevantnim stručnjacima/kinjama.

Nadalje, činjenica da Republika Hrvatska 1. srpnja 2012. godine preuzima predsjedanje "Desetljećem za uključivanje Roma/kinja", dodatno nas je motivirala za provođenje ovog projekta. Vjerujemo da će *Analiza i smjernice* doprinijeli učinkovitijoj provedbi i praćenju provedbe Akcijskog plana za uključivanje Roma/kinja.

Smjernice su izradili: *Jagoda Novak, Centar za ljudska prava, Aron Pecnik, Centar za ljudska prava i Bajro Bajrić, Udruga "Romi za Rome Hrvatske"*.

2. Metodologija rada

Smjernice za osnaživanje romskog civilnog sektora u RH prikazane u ovoj publikaciji temelje se na analizi, koja se sastoji od tri ključna segmenta, odnosno tri metodološka postupka:

- 1. Diskusijama u fokus grupama (Fokus grupe: 1. romski aktivisti/kinje, 2. grupa stručnjaka/inja, aktivista/kinja i donositelja odluka i 3. grupa mladih Roma/kinja), iz kojih su izvučeni zaključci**
- 2. Upitnicima za tijela državne uprave na nacionalnoj razini o oblicima suradnje s OCD-ima vezano za politike integracije Roma/kinja u posljednje 3 godine, koji uključuju i financijske podatke**
- 3. Statističkim podacima iz baza romskih OCD-a (izvori: Ured za udruge/Ministarstvo uprave, te Grad Zagreb)**

3. Aktivnosti projekta

U okviru projekta: "**S Romima za Rome**" provedene su sljedeće aktivnosti:

a) prikupljeni su podaci o aktivnim romskim udrugama u Republici Hrvatskoj (broj udruga, djelokrug njihovog djelovanja, odgovorne osobe u udrugama, područje djelovanja, datum osnivanja i datum zadnje održane sjednice pojedine udruge. Podaci¹ su prikupljeni i obrađeni u tablici (**Anex 1**).

b) izdvojeni su podaci o aktivnim romskim udrugama u gradu Zagrebu (broj udruga, djelokrug njihovog djelovanja, odgovorne osobe u udrugama, područje djelovanja, datum osnivanja i datum zadnje održane sjednice pojedine udruge), koje smo dodatno obradili na način izlista onih udruga čije odgovorne osobe vode 2 ili više različitih udruga s komentarom (**Anex 2**).

c) provedeni su intervjui u tri fokus grupe:

- fokus grupa s romskim stipendistima/cama i aktivistima/kinjama
- fokus grupa sa stručnjacima/kinjama, aktivistima/kinjama i donositeljima/cama odluka
- fokus grupa s mladim Romima/kinjama

Zaključke svih triju fokus grupa možete naći u **Anex 3**. kao i instrumentarij rada (pitanja za fokus grupe i sudionike) u **Anex 4**.

d) provedene su dvije javne rasprave:

1. javna rasprava na temu: "Obrazovanje Roma/kinja i strategije prevencije segregacije u obrazovanju" održana je 13. srpnja 2011. u Centru za ljudska prava, a za cilj je imala odgovoriti na pitanja što država čini na nacionalnoj i lokalnoj razini kako bi unaprijedila obrazovanje Roma/kinja i na taj način prevenirala segregaciju/diskriminaciju. Rasprava je rezultirala zaključcima (**Anex 5**), te je okupila sve relevantne dionike: predstavnike/ce romskih organizacija i drugih organizacija civilnoga društva, stručnjake/inje za obrazovanje Roma/kinja, te predstavnike/ce lokalnih i nacionalne vlasti.
2. javna rasprava na temu: "Suradnja na rješavanju statusnih pitanja - Romi/kinje i policija" održana je 28. listopada 2011. u Centru za ljudska prava. Zaključci održane javne rasprave (**Anex 6.**) komplementarni su zaključcima okruglog stola "Pomoć Romima pri reguliranju pravnog statusa u Republici Hrvatskoj - dostignuća i izazovi" (**Anex 7.**) koja je održana 17. prosinca 2010. godine u organizaciji Ureda pučkog pravobranitelja, Ureda za nacionalne manjine Vlade RH i UNHCR-a

e) izrađena je *Analiza i smjernice za osnaživanje romskog civilnog sektora u Republici Hrvatskoj*, koja sadrži zaključke s provedenih aktivnosti u okviru projekta "**S Romima za Rome**", pregled aktivnih romskih udruga i analizu suradnje državnih tijela s romskim organizacijama civilnoga društva u periodu 2009.-2011.(točka 3.).

f) javno predstavljanje *Analize i smjernica za osnaživanje romskog civilnog sektora u Republici Hrvatskoj*, kao posljednja aktivnost navedenog projekta održat će se u drugoj polovici siječnja 2012. godine u Centru za ljudska prava.

---

1 <http://195.29.186.154/RegistarUdruga/login>

Anex 1. Tablica aktivnih romskih udruga u Republici Hrvatskoj

REG. BROJ OIB	NAZIV UDRUGE	DATUM IZBORNE SKUPŠTINE	SJEDIŠTE	DATUM OSNIVANJA	ODGOVORNE OSOBE	ZUPANJIA	KATEGORIJA
0000039	69697880761 KLUB ROMA HRVATSKE	15.12.1997	Zagreb, I. ANDRILOVEČKA 30	10.12.1997	SEAD HASANOVIC	Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
00000231	85429233741 ROMSKA ODGOJNA ZAJEDNICA - INTERKULTURALNA UDRUGA	16.12.1997	Zagreb, Kaptol 1	9.2.1998	Koraljka Posavec	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
00001129	59961366434 UDRUGA ROMA HRVATSKE	2.4.2001	Zagreb, Kozari put IV edvojak 26/7	2.4.1998	RENJA SEFEROVIC	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
00000567	UDRUGA ROMA ZAGREB I ZAGREBAČKE ZUPANJE	10.2.2010	Zagreb, Cerniacka 17	15.4.1998	ALJIA MERIC	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
00000597	ZAJEDNICA UDRUGA ROMA HRVATSKE	25.5.1998	Zagreb, Cerniacka 17	17.4.1998	Stevica Gjurgjevic	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
00001302	57524356946 UDRUGA MLADJEZ ROMI ZA DOMOVINSKO RATA	23.9.2010	Zagreb, Otona Zupanić 17	7.4.1998	Zeljko Jurjevic	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
00001261	68147222312 ROMI ZA ROME HRVATSKE	20.2.2005	Zagreb, IV Resnik 15/c	28.1.1999	BAJRO BAJRIG	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
00001302	57524356946 UDRUGA ŽENA ROMINJA I HRVATSKOJ "BOLJA BUDUCNOST"	19.4.1999	Zagreb, Cerniacka ulovica 17	16.8.1999	SENJA SEFEROVIC	Grad Zagreb	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
00001541	80900537610 KLUB MLADJEZ ROMA HRVATSKE	26.7.2008	Zagreb, Resnicka ulovica 17	21.9.1999	SEAD HERIC	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
00001576	78639494918 UDRUGA ROMA HRVATSKE "ZLATNA KOBRAR"	9.5.2006	Zagreb, IV Resnik 15/c	22.11.1999	NAZIF MEMEDI	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
00001806	69697880761 KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO ROMA "VESELI ROMI"	15.4.2011	Sesvete, Starčevića 44	13.9.2000	ZUNDIJA AHMETOVIC	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
00001946	76750841360 CENTAR KULTURE ROMA HRVATSKE "ROMANO CENTRO"	21.2.2008	Zagreb, IV Poljana	27.9.2000	IVAN RUMBAC	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
00002013	77039887414 UDRUGA ROMA HRVATSKE	15.3.2008	Zagreb, Vankina 18	30.3.2001	KASUM CANA	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
01001318	01054649464 ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	14.5.2001	Zagreb, III Kozari put 18	26/27.6.2001	Nurett Seferovic	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
03000021	81372656188 UDRUGA ROMA "BRATSTVO"NOVSKA-CIDINJE ROMENGO "PRALIP"	7.5.2011	Sisak, CAPRAŠKE POLJANE 27	21.6.2002	VELJKO KATJAZI	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
03000493	48546516776 UDRUŽENJE ROMA MOSLAVINE	11.4.2003	Novska, Kolodvorska 19	11.12.1997	MEFALJ OSMANI	Sisačko-moslavačka	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
03000621	88976326344 ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	12.7.1997	Sisak, CAPRAŠKE POLJANE 27	6.2.1998	IVICA HORVAT	Sisačko-moslavačka	HUMANITARNI/IDENTITET
03001052	34150747612 ROMANESKA GRADANSKA UDRUGA	2.1.2004	Popovaca, Trg grofova Erdody 8	19.4.2004	DUSHAKO DELMATHO	Sisačko-moslavačka	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
03001153	94973647496 UDRUGA ZA RAZVOJ I BOLJI ŽIVOT ROMA	3.5.2009	Sisak, Capraške poljane 80	19.2.2005	RANKO NIKOLIC	Sisačko-moslavačka	HUMANITARNI/IDENTITET
03001209	47754045149 UDRUGA ROMA KUTINA	20.3.2010	Kutina, Stjepana Radica 0	16.2.2006	DRAGAN NIKOLIC	Sisačko-moslavačka	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
03001219	32168229424 ROMSKO KULTURNO-UMJETNIČKO DRUŠTVO "CRNI BISERI" SISAK	3.3.2010	Sisak, Capraške Poljane 4	23.2.2006	IVICA NIKOLIC	Sisačko-moslavačka	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
03001296	34201174924 ROMSKI KULTURNI CENTAR	12.1.2011	Sisak, Capraške poljane 19	20.2.2007	STANOJE NIKOLIC	Sisačko-moslavačka	HUMANITARNI/IDENTITET
03001354	90011475323 ROMSKI NOGOOMETNI KLUB "ROMA" SISAK	16.2.2011	Sisak, Capraške poljane 39	28.9.2007	DRAGOLJUB NIKOLIC	Sisačko-moslavačka	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
03001416	24016303566 ROMSKA UDRUGA UMROVLJENIKA	6.1.2008	Sisak, Capraške poljane 80	1.2.2008	RANKO NIKOLIC	Sisačko-moslavačka	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
03001464	52694042527 UDRUGA ZA INTEGRACIJU ROMA	8.9.2008	Sisak, Capraške poljane 23/a	15.9.2008	DUSAN NIKOLIC	Sisačko-moslavačka	HUMANITARNI/IDENTITET
03001782	21078187822 UDRUGA ROMA HRVATSKE - ROMSKA BUDUCNOST NOVSKA	19.9.2009	Novska, Poljana Stjepina 20	17.4.2003	RENJA ISLAM	Sisačko-moslavačka	HUMANITARNI/IDENTITET
06000919	10557703910 UDRUGA HRVATSKI ROMA KATOLIKA-BAJASA	10.11.2009	Burduevac, Trg sv.Jurja 1	14.1.2008	Martin Oruž	Koprivničko-Križevačka	HUMANITARNI/IDENTITET
06000985	15628229292 UDRUGA ROMA KOPRIVNIČKO-KRIZEVAČKE ZUPANJE	4.12.2007	Duro Horvat, Štiska 60	14.1.2008	Duro Horvat	Koprivničko-Križevačka	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
06001174	28909208428 UDRUGA ROMA ŽELJEZNIČARSKA	6.6.2009	Rebunac, Brijunska 190	27.2.2009	FRANJKA BRADAN	Koprivničko-Križevačka	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
08001473	29910008288 UDRUGA ROMA - RIJEKA - CIDINJE ROMANO - FIUME	7.8.2004	Rijeka, Vučkova 5/3	30.11.1998	SMAIL MUTIŠI	PRIMORSKO-GORANSKA	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
08001144	24911982137 ZAJEDNICA ROMA PRIMORSKO-GORANSKE ZUPANJE "ROMSKO JEDINSTVO" - SA E ROMA	10.2.2008	Rijeka, Blaža Polića 2/9	22.8.2000	DEJKA MEHMETI	PRIMORSKO-GORANSKA	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
08001441	39667429382 UDRUGA ŽENA ROMINJA RIJEKA "BOLJI ŽIVOT"	27.6.2009	Rijeka, Raatovine 3	19.12.2000	SANDRA PAVELIC	PRIMORSKO-GORANSKA	HUMANITARNI/IDENTITET
08001904	88976326344 ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	27.4.2010	Rijeka, Palić 65/B	7.4.2002	RENJA ISLAM	PRIMORSKO-GORANSKA	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
08002159	93994196867 TEATAR ČARLIN - TEATAR ROMSKE NACIONALNE MANJINE PRIMORSKO-GORANSKE ZUPANJE	20.12.2004	Rijeka, Blaža Polića 2/9a	31.1.2005	NASER SOKOLJ	PRIMORSKO-GORANSKA	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
08002269	09495918556 TEATAR ČARLIN - TEATAR ROMENGO ANDE PRIMORSKO-GORANSKE ZUPANJE	20.12.2004	Crkva, Vinodolski 22	31.1.2005	BLJERIM MLJEŠ	PRIMORSKO-GORANSKA	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
08002269	09495918556 TEATAR ČARLIN - TEATAR ROMENGO ANDE PRIMORSKO-GORANSKE ZUPANJE	20.12.2004	Dalnica, Ante Starčevića 4	12.1.2005	ALJIZ LITANJ	PRIMORSKO-GORANSKA	HUMANITARNI/IDENTITET
08002270	12670428566 ROMSKO KULturno-UMJETNIČKO DRUŠTVO "THE BEST"	10.2.2010	Rijeka, Pliše 25	30.11.2005	ISMET HAMHUT	PRIMORSKO-GORANSKA	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
08002272	13071981948 UDRUGA ROMA "BOLJA BUDUCNOST" DELNICE	2.2.2008	Delnice, A. Tomislavica 9	17.2.2008	Željko Ivanšević	PRIMORSKO-GORANSKA	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
08002272	13071981948 UDRUGA ROMA "BOLJA BUDUCNOST" DELNICE	12.2.2008	Blaj, Blaj 27/1	14.2.2008	Željko Ivanšević	PRIMORSKO-GORANSKA	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
10000513	04151824195 KULTURNO-PROSJEJTNA UDRUGA HRVATSKIH ROMA	17.11.2001	Križevci, Zvonimira 1	15.9.2002	VID BOGDAN	Virovitičko-Podravska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
12000458	85655304447 UDRUGA ROMA BROSDO-SPOVASKE ZUPANJE	4.9.2002	Križevci, Zvonimira 1	15.9.2002	FRANJKA BRADAN	Brodsko-Posavska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
12000485	54978112860 UDRUGA ROMA BAJASA GRADA SLAVONSKOG BRODA	17.1.1998	Slavonski Brod, Osječka 339	15.4.1998	ASAN REDEPI	Brodsko-Posavska	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
12000502	60402591312 ROMSKI KULturno-UMJETNIČKO DRUŠTVO GRADA SLAVONSKOG BRODA	17.1.1998	Slavonski Brod, Savska 52	25.5.1998	NEHAJ RADKOŠTAVJEVIC	Brodsko-Posavska	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
12000697	51449311260 KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO "ŠAN ROMA" BROSDO-SPOVASKE ZUPANJE	13.2.2000	Slavonski Brod, Mrušnjača 49	25.12.2000	RENJA ISLAM	Brodsko-Posavska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
12000906	03167869500 Športska udruga Roma "ROMA"	10.10.2001	Slavonski Brod, Mrušnjača 49	19.10.2001	RANKO STANKOVIC	Brodsko-Posavska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
12001013	93994196867 ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	13.12.2005	Slavonski Brod, S. Radica 149	27.12.2005	STANOJE JOVANOVIĆ	Brodsko-Posavska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
12001113	79225135670 UDRUGA RAZVOJACA BRNITELJA ROMA BROSDO - POSAVSKE ZUPANJE	20.11.2007	Slavonski Brod, Savska Radica 160	14.07.12.2007	RENJA ISLAM	Brodsko-Posavska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
12001126	08354644402 Udruga Roma za boljitak i protiv siromaštva	12.12.2008	Slavonski Brod, Stjepana Radica 160	2.2.2009	DORDE MITROVIC	Brodsko-Posavska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
12001141	81372656188 ROMSKO KULturno-UMJETNIČKO DRUŠTVO DARDA	7.7.2009	Slavonski Brod, Savska 7	15.9.2009	RENJA ISLAM	Brodsko-Posavska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
12001189	75054458199 Omladinski klub Roma grada Srijem, Srijem	5.11.2008	Slavonski Brod, Savska 7	15.9.2009	VID LUKIC	Brodsko-Posavska	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
12001342	64878762114 MREŽA ROMSKIH UDRUGA HRVATSKE SLAVONSKI BROT	6.4.2011	Slavonski Brod, Vinogradska cesta 40a	4.04.2011	IBRAHIM GUŠANI	Brodsko-Posavska	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
14001037	69697880761 ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	16.5.1999	Slavonski Brod, Kanižanićeva 45	17.2.1999	RENJA ISLAM	Brodsko-Posavska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
14001371	57736521311 UDRUGA ROMA VALPOVŠTINE	9.10.2000	Bistrica, LJUDEVITA GAJA 74	20.10.2000	OSJEO MIROVIC	Osječko-Baranjska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
14001402	67132040178 UDRUGA ŽENA ROMINJA "ROMSKO SRCE"	27.1.2014	Jagodnjak, B. KIDRIČA 7	26.1.2001	NADICA BALOG	Osječko-Baranjska	HUMANITARNI/IDENTITET
14001402	67132040178 ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	27.1.2014	Darda, I. Tomislavica 42	26.1.2001	RENJA ISLAM	Osječko-Baranjska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
14001794	69905537411 UDRUGA ROMANOGOMI DRUŠTVO DARDA	2.5.2006	Osijek, JOSIPA JURJA STROSSMAYERA 22/20A	20.03.2006	ZORAN STOJANOVIC	Osječko-Baranjska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
14002009	95712681051 UDRUGA ROMSKO PRIJATELJSTVA "LUNA"	15.3.2006	Beli Manastir, KRALJA ZVONIMIRA 662/3	3.2.2005	OSJEO KOSTIC	Osječko-Baranjska	HUMANITARNI/IDENTITET
14002068	89815548205 ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	26.6.2009	Darda, Josipa Jurja Strossmayera 22/20A	11.2.2009	FRANJKA BRADAN	Osječko-Baranjska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
14002097	61823270484 ROMSKO KULTURNO - UMJETNIČKO DRUŠTVO DELEM DELEM	26.8.2009	Beli Manastir, JOSIPA PANČIĆA 65	6.2.2005	LUBODAN DURĐEVIĆ	Osječko-Baranjska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
14002103	51085793371 NACIONALNA UDRUGA ROMA "EVROPA" SLAVONSKI BROT	20.10.2009	Jelisavac, H. SLOVAKA 79	17.10.2005	IBRAHIM GUŠANI	Osječko-Baranjska	HUMANITARNI/IDENTITET
14002262	76750841360 UDRUGA ROMA OSJEŠKO-BARANJSKE ZUPANJE	16.2.2012	Valpovo, OSJEŠKA 11	27.2.2008	ZEJKO BOGDAN	Osječko-Baranjska	HUMANITARNI/IDENTITET
14002262	76750841360 UDRUGA BARANJSKI ROMA	8.5.2011	Beli Manastir, JOSIPA PANČIĆA 83	8.5.2011	RENJA ISLAM	Osječko-Baranjska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
14002981	1471262023 UDRUGA ROMA "KOTAC"	10.12.2013	Bistrica, Radnička 41	26.1.2010	JOSIP MIHALOVIĆ	Osječko-Baranjska	HUMANITARNI/IDENTITET
14003047	95143406999 UDRUGA "MLADJEZ ROMA OSJEŠKO-BARANJSKE ZUPANJE"	15.4.2012	Bistrica, Josipa Pančića 71	23.4.2010	RUŽICA PETROVIC	Osječko-Baranjska	HUMANITARNI/IDENTITET
14003251	51371924407 UDRUGA ROMA "KASMI" BELIŠĆE	21.1.2015	Belišće, A. Tomislavica 175	21.1.2015	RENJA ISLAM	Osječko-Baranjska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
14003359	26226018257 UDRUGA ROMA OPĆINE DARDA	25.8.2015	Mec, Dobriše Cesiarić 38	12.9.2011	RANKO DURĐEVIĆ	Osječko-Baranjska	HUMANITARNI/IDENTITET
16000477	55278703318 Članica unije Roma Hrvatske Vukovarsko-srijemske županije	4.1.2008	Vinkovci, Kadićeva 5	15.6.1998	Salman Gušani	Vukovarsko-Srijemska	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
18000338	64118296126 UDRUGA ROMA ISTRE ISTARSKA	9.2.2001	Pula, Istarska 9	23.9.1999	ŠIME VIDULIN	Istarska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
18001814	32950313346 CENTAR KULTURE ROMA ISTRE I ISTARSKA ZUPANJE	1.3.2008	Vodnjani, Plan 14	8.5.2008	REĐEŽ HAĐOZA	Istarska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20000000	77260527766 UDRUGA GRAĐANA "BUDA - ROMANJA" IZ BOLJUNA	23.5.2007	Dolju, Romanija 21	16.10.2000	MILAN PAŠKOVIĆ	Istarska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20000000	91826267084 "KREATIVNI ROMI ISTRE"	13.6.2001	Pula, Brijunska 17	4.4.2001	RENJA ISLAM	Istarska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20000085	98169265788 UDRUGA ROMA-BAJASA MEDIMURSKA ZUPANJE	8.1.2006	Čakovec, A. Schulteissa 19	6.2.1998	JURAJ OŠK	Medimurska	HUMANITARNI/IDENTITET
20000532	12289053371 DRUŠTVO UČITELJA ROMSKIH POMAGAČA - IZVOR"	7.7.2008	Podturen, Lončarevo naselje 14	8.3.1999	JOŠIP BALOG	Medimurska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20000575	89815548205 ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	7.7.2008	Murševac, A. Frankopanska 8	8.3.1999	RENJA ISLAM	Medimurska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20000602	96103640208 UDRUGA ROMSKI NACIONALNI FORUM	21.7.2004	Kotbar, Vrtina 20	21.7.2004	NEDELJKO HORVAT	Medimurska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20000611	25287579523 KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO ROMA "BAJASA" KOTIBORJE	21.7.2004	Čakovec, Aleksandra Schulteissa 19	19.14.2005	BAJRO BAJRIG	Medimurska	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
20000923	13136622112 FORUM MLADIH ROMA BAJASA HRVATSKE	9.7.2007	Kotbar, Vrtina 20	9.7.2007	NEDELJKO HORVAT	Medimurska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20001012	21288511517 UDRUGA "PRESELENIH ROMA DONJA DUBRAVA"	28.9.2007	Pribislavec, Livadarska 2	28.9.2007	KRISTIJAN BALOG	Medimurska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20001026	36007126580 UDRUGA EUROPSKI ROMI MEDIMURSKA ZUPANJE	5.2.2009	Križevci, Križevačka 29	22.3.2009	ZORAN STOJANOVIC	Medimurska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20001042	81784876949 UDRUGA ZA OBRAZOVANJE ROMA - "IZOR"	4.3.2009	Orehovica, Dvavska 17	18.6.2009	KRILUNOSLAV VUK	Medimurska	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
20001047	18364814280 UDRUGA MLADJEZ ROMA "DOBRO JE ČINITI DOBRU"	18.6.2009	Križevci, Cvetnata 39/3	2.10.2009	DANIJEL MARTINEZ	Medimurska	HUMANITARNI/IDENTITET
20001302	57524356946 UDRUGA ZA ZAŠTITU PRAVA ROMA BAJASA "CORITO"	2.11.2000	Korčulanec, Mednarska 2	2.11.2000	DEJAN BOGDAN	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
21000152	95973519852 NOGOOMETNI KLUB "UDRUGA ROMA ZAGREB"	2.12.2000	Zagreb, Cerniacka 17	17.9.98	ALJIA MERIC	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
21001958	37201403288 NOGOOMETNI KLUB "KRALJEVI ROMA"	21.12.2000	Zagreb, Vladimira Vavljaša 31	18.1.2001	Zajko Mujić	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
21001959	52250868880 ŠPORTSKO DRUŠTVO SVJETKE ORGANIZACIJE ROMA	18.1.2001	Zagreb, Vladimira Vavljaša 31	18.1.2001	Rahmo Seferovic	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
21002689	68662190313 MREŽA ROMSKIH UDRUGA HRVATSKE	16.2.2010	Zagreb, Av. Maršala Držića 4	18.1.2001	RENJA ISLAM	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
21003061	88738501563 UDRUGA ZA STARE I NEMOĆNE ROME HRVATSKE	10.3.2007	Zagreb, Čulinečka cesta 201	17.4.2004	OSMAN MURATOVIĆ	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
21003494	62565035983 PRIJATELJU ROMA	25.2.2004	Zagreb, I. Petrusavec IV. edvojak 65	6727.4.2003	ENVER FADIJA	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
21003548	69697880761 ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	7.4.2004	Zagreb, Kanalski put 56/a	1.7.2009	STEVO GJURĐEVIĆ	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
21003657	60168529664 POVIJESNA EUROPSKA UDRUGA ROMA	12.6.2009	Zagreb, Kriševača 37	31.8.2004	NADIR ĐEDIĆ	Grad Zagreb	UDSKA PRAVA/INTEGRACIJA
21003800	76284899578 KLUB ROMA "DELEM - DELEM"	22.10.2004	Zagreb, VII. Ferencika 17	3.12.2004	KEMAL SEĆIĆ	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
21004015	43952793177 UDRUGA ROMA "ŠIRO-ZAGREB"	14.4.2005	Zagreb, Cerniacka 93	1.4.2005	RENJA ISLAM	Grad Zagreb	KULTURA/FOLKLOL/SPORT
21004159	47399509929 UDRUGA ROMSKIH DRAGOVOJACA I VETERANA DOMOVINSKOG RATA	26.10.2009	Zagreb, IV. Kozari put 18	5.7.2005	NURMET SEFEROVIC	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
21004364	39461090876 ZAJEDNICA ROMA HRVATSKE - ROMSKI SAN	15.9.2005	Zagreb, Bašćanska ploče 39	23.11.2005	RANKAN FAZLIJEVIĆ	Grad Zagreb	HUMANITARNI/IDENTITET
21004587	23036590909 ROMSKO KULTURNO-UMJETNIČKO DRUŠTVO "ZLATNO ROMSKO SRCE"	18.2.2006	Zagreb, Trgovačka 29	24.2.2006	HATI EMIRDŽIĆ	Grad Zagreb	KULTURA

Anex 2. Tablica aktivnih romskih udruga u Gradu Zagrebu (s komentarom)

REG. BROJ.	OIB	NAZIV UDRUGE	Datum izb.	Skupštine	Sjedište	Osnivanje	Osobe koje zastupaju
00000039	69697880761	KLUB ROMA HRVATSKE (u likvidaciji)	25.10.1997		Zagreb, I. ANDRILOVEČKA 30	10.12.1997	SEAD HASANOVIĆ - PREDSEDNIK UDRUGE
00000231	85429223973	ROMSKA ODGOJNA ZAJEDNICA - INTERKULTURALNA UDRUGA	16.12.1997		Zagreb, Kaptol 1	9.2.1998	Korajka Posavec - PREDSEDNIK UDRUGE
00000444	58961364614	UNIJA ROMA HRVATSKE	2.4.2001		Zagreb, III Kozari put, IV odvojak 2b	20.3.1998	NUSRET SEFEROVIĆ - PREDSEDNIK UDRUGE
00000567		UDRUGA ROMA ZAGREBA I ZAGREBAČKE ŽUPANJE	20.1.2010		Zagreb, Čemernička 17	15.4.1998	ALIJA MEŠIĆ - PREDSEDNIK UDRUGE
00000597	70652870902	ZAJEDNICA UDRUGA ROMA HRVATSKE	25.5.1998		Zagreb, Čemernička 17	17.4.1998	Stivo Gjurjević - PREDSEDNIK UDRUGE
00001027	81811856750	UDRUGA MLADEŽI ROMA HRVATSKE	30.3.2010		Zagreb, Čemernička 17	7.8.1998	NASER MEŠIĆ - PREDSEDNIK
00001261	68147222212	ROMI ZA ROME HRVATSKE	19.5.2007		Zagreb, Otona Županića 6	17.12.1998	BAJRO BAJRIĆ - PREDSEDNIK UDRUGE
00001302	57524366946	UDRUGA ŽENA ROMINKINJA U HRVATSKOJ "BOLJA BUDUĆNOST"	20.2.2005		Zagreb, II Resnik 15/c	28.1.1999	RAMIZA MEMEDI - PREDSEDNICA
00001508	32708251611	UDRUGA ŽENA UNIJE ROMA HRVATSKE	19.4.1999		Zagreb, III Kozari put, IV odvojak 2b	16.8.1999	SENJIA SEFEROVIĆ - PREDSEDNICA UDRUGE
00001541	80900357610	KLUB MLADEŽI ROMA HRVATSKE	26.7.2008		Zagreb, Čemernička ulica 17	21.9.1999	SENAD HERIĆ - PREDSEDNIK
00001576	78634949193	UDRUGA ROMA HRVATSKE "ZLATNA KOBRA"	9.5.2006		Zagreb, II Resnik 15/c	22.11.1999	NAZIF MEMEDI - PREDSEDNIK UDRUGE
00001806		KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO ROMA "VESELI ROMI"	21.4.2011		Sesvete, A. Starčevića 44	13.9.2000	ZUHDIJA AHMETOVIĆ - PREDSEDNIK DRUŠTVA
00001821	86996398605	HUMANITARNA ORGANIZACIJA SVJETSKA ORGANIZACIJA ROMA U HRVATSKOJ	21.12.2008		Zagreb, IV Poljanice 2	27.9.2000	IVAN RUMBAK - PREDSEDNIK
00001946	76750841960	CENTAR KULTURE ROMA HRVATSKE "ROMANO CENTRO"	15.3.2008		Zagreb, Vankina 18	30.3.2001	KASUM ČANA - PREDSEDNIK
00002013	77039887414	VIJEĆE ROMSKIH UDRUGA HRVATSKE	14.5.2001		Zagreb, III Kozari put, IV odvojak 2b	27.6.2001	Nusret Seferović - PREDSEDNIK UDRUGE, Stevo Đurđević - DOPREDSJEDNIK UDRUGE
01001318	01099546944	ROMSKI KARATE KLUB SHIRO-ZAGREB	21.1.2011		Zagreb, Poljana Jurja Andriassija 6	21.6.2002	VELIKO KAJTAZI - PREDSEDNIK KLUBA, NEDELJKO BJELAJAC - TAJNIK KLUBA
21000152	69673519852	NOGOMETNI KLUB "UDRUGA ROMA ZAGREB"	20.3.2004		Zagreb, Čemernička 17	22.3.1996	ALIJA MEŠIĆ - PREDSEDNIK KLUBA, JASMIN MUSIĆ - DOPREDSJEDNIK KLUBA, SENAD HERIĆ - TAJNIK KLUBA
21001958	37700140538	NOGOMETNI KLUB "KRALJEVI ROMA"	21.12.2000		Zagreb, Vladimira Varlaja 31	18.1.2001	Zajko Mujić - DOPREDSJEDNIK UDRUGE, Rahman Seferović - TAJNIK, Idriz Zahirović - PREDSEDNIK UDRUGE
21001959	52233086880	SPORTSKO DRUŠTVO SVJETSKE ORGANIZACIJE ROMA	21.12.2000		Zagreb, Vladimira Varlaja 31	18.1.2001	Rahman Seferović - TAJNIK, Zajko Mujić - DOPREDSJEDNIK UDRUGE, Idriz Zahirović - PREDSEDNIK UDRUGE
21002689	46862192221	MREŽA ROMSKIH UDRUGA HRVATSKE	16.10.2006		Zagreb, Av. Marina Držića 4	18.11.2002	NAZIF MEMEDI - PREDSEDNIK, SURIJA MEHMETI - DOPREDSJEDNICA, NADIJA BALOG - DOPREDSJEDNICA
21003061	88738501563	UDRUGA ZA STARE I NEMOĆNE ROMIJE HRVATSKE	30.10.2007		Zagreb, Čulinečka cesta 201	15.4.2003	OSMAN MURATOVIĆ - PREDSEDNIK, SAMIR MURATOVIĆ - DOPREDSJEDNIK, FATIMA BEGANOVIĆ - TAJNICA
21003494	62565305583	PRIJATELJI ROMA	25.2.2004		Zagreb, I Petruševac, IV odvojak 67	27.4.2004	ENVER FADIJA - PREDSEDNIK UDRUGE
21003588	45912015785	ŠPORTSKO REKREATIVNO DRUŠTVO ROMA "ROMA"	7.4.2004		Zagreb, Petračićeva 20	23.6.2004	ROFKO MOMIROVIĆ-DEDIĆ - PREDSEDNIK, NADIR DEDIĆ - DOPREDSJEDNIK
21003657	60168529664	POVLJESNA EUROPSKA UDRUGA ROMA	12.6.2009		Zagreb, Krišćeva 37	31.8.2004	NADIR DEDIĆ - PREDSEDNIK, TOTI DEDIĆ - TAJNIK
21003800	78284963578	KLUB ROMA "DELEM - DELEM"	22.10.2004		Zagreb, VII. Ferencića 17	3.12.2004	KEMAL ŠEČIĆ - PREDSEDNIK, SENA ŠEČIĆ - DOPREDSJEDNICA
21004004	83652275577	KOALICIJA ROMA HRVATSKE - KRUIH	14.1.2005		Zagreb, Zadarska 93	1.4.2005	SEAD HASANOVIĆ - PREDSEDNIK, FATIMA HASANOVIĆ - DOPREDSJEDNICA
21004159	47939960929	UDRUGA ROMSKIH DRAGOVOLJAJICA I VETERANA DOMOVINSKOG RATA	26.10.2009		Zagreb, IV. Kozari put 6	5.7.2005	NUSRET SEFEROVIĆ - PREDSEDNIK UDRUGE, SULJO SEFEROVIĆ - TAJNIK UDRUGE
21004364	39461090876	ZAJEDNICA ROMA HRVATSKE - ROMSKI SAN	25.10.2005		Zagreb, Bašćanske ploče 39	23.11.2005	RAMAN FAZLJEVSKI - PREDSEDNIK UDRUGE, IBRAHIM ISMAILOVSKI - ZAMJENIK PREDSEDNIKA, KLAUDIJA JAŠAREVSKI - GLAVNA TAJNICA
21004387	23036509009	ZLATNO ROMSKO SRCE	18.2.2006		Zagreb, Prigonica 29	24.3.2006	HATI EMINOVIĆ - PREDSEDNICA
21004775	52623741518	ROMA ART CENTAR	17.10.2009		Zagreb, Avenija Marina Držića 4	19.6.2006	KASUM ČANA - PREDSEDNIK
21004832	80864977168	UDRUGA ROMA "ROMSKA NOĆ"	30.5.2010		Zagreb, Lupoglavska 9	17.7.2006	KEMAL ZAHIROVIĆ - PREDSEDNIK, DINO ZAHIROVIĆ - TAJNIK
21005015	76244545254	FORUM ROMA HRVATSKE	21.7.2006		Zagreb, Avenija Marina Držića 4	26.10.2006	KASUM ČANA - PREDSEDNIK UDRUGE
21005349	77445618045	MALONOGOMETNI KLUB "AS ROMA - SELEKCIJA ROMSKE MALONOGOMETNE LIGE"	8.1.2007		Zagreb, Petračićeva 20	17.4.2007	TOTI DEDIĆ - PREDSEDNIK, MAHMUT DEDIĆ - DOPREDSJEDNIK, IVAN PAVIČIĆ - DOPREDSJEDNIK, ANTONIO DEDIĆ - TAJNIK
21005499	67945038185	UDRUGA ZA PROMICANJE OBRAZOVANJA ROMA U REPUBLICI HRVATSKOJ "KALI SARA"	8.5.2007		Zagreb, Poljana J. Andriassija 6	3.7.2007	VELIKO KAJTAZI - PREDSEDNIK, NEDELJKO BJELAJAC - TAJNIK
21005733	37824173782	UDRUGA ROMA DRAGOVOLJAJICA I INVALIDA DOMOVINSKOG RATA	30.6.2011		Zagreb, Marčanska 10	5.11.2007	AGAN BEGANOVIĆ - PREDSEDNIK, BRANKO REBROVIĆ - TAJNIK
21005774	97920014312	MREŽA MLADIH ROMA HRVATSKE	28.10.2007		Zagreb, Vinec 38	27.11.2007	INES ASAN - PREDSEDNICA, ELHAM MEMEDI - DOPREDSJEDNIK
21005812	73933956412	UDRUGA "RASPLESAN ROMI"	8.12.2007		Zagreb, I Petruševac IV. odvojak 65	12.2.2008	ISMET MURATOVIĆ - PREDSEDNIK, JASMIN OSMANOVIĆ - ZAMJENIK PREDSEDNIKA, SENADA BEGANOVIĆ - KOREOGRAFINJA
21006230	89878665665	KLUB "ROMSKI DAN - ROMANO ĐIVE"	5.5.2008		Zagreb, Kanalski put 56/a	1.7.2008	AVDIJA OMERVIĆ - PREDSEDNIK, ALEN JURJIĆ - DOPREDSJEDNIK, ŠERBO HAMIDOVIĆ - TAJNIK
21006335	33070167618	"ROMINKINJA ZA ROMINKINU - HOMNI PALA E HOMNI"	8.7.2008		Zagreb, 6.Ferencića 26	15.9.2008	ELIZABETA ŠEČIĆ - PREDSEDNICA, ŠEHERZADA ŠEČIĆ - POTPREDSJEDNICA, AGICA PALFI - TAJNICA
21006787	80238076150	SVJETSKA ORGANIZACIJA ROMA U BORBI PROTIV DISKRIMINACIJE, RASIZMA I SIROMAŠTVA	8.1.2009		Zagreb, Petračićeva 20	20.4.2009	TOTI DEDIĆ - PREDSEDNIK, MAHMUT DEDIĆ - DOPREDSJEDNIK
21007011	90135275176	NEZAVISNI NACIONALNI ODBOR ROMSKE NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ	28.5.2009		Zagreb, Čemernička 17	28.7.2009	STEVO GJURDJEVIĆ - PREDSEDNIK, ALIJA MEŠIĆ - DOPREDSJEDNIK
21007640	74530079821	ROMSKI EDUKACIJSKI OMLADINSKI CENTAR "DR IAN HANCOCK"	21.3.2010		Zagreb, Svetice 33	19.5.2010	ANTA ŠEČIĆ - PREDSEDNICA, MORENA KOLMAN - TAJNICA
21008137	87848031257	"ZAJEDNICA BOSANSKIH ROMA U HRVATSKOJ"	11.10.2010		Sesvete, Sopotica, Sopotička 81	15.12.2010	MESUD SEFEROVIĆ - PREDSEDNIK
21008458	10211129091	NOGOMETNI KLUB ROMA ZAGREB	20.1.2011		Zagreb, Petračićeva 20	26.4.2011	TOTI DEDIĆ - PREDSEDNIK KLUBA, MILAN GUDELJEVIĆ - DOPREDSJEDNIK KLUBA, SRBAN VOČANEC - TAJNIK KLUBA
21008605	68929141484	MREŽA SPORTA ROMA HRVATSKE "NOGOMET ZA SVE"	27.4.2011		Zagreb, Avenija Marina Držića 4	1.7.2011	ISMET MAHMUT - PREDSEDNIK, RAMIZA MEMEDI - TAJNICA
21008676	13286794994	HUMANITARNA UDRUGA ROMA "BOLJE SUTRA"	25.7.2011		Zagreb, Kiška 18	25.8.2011	MEHO ALIKIĆ - PREDSEDNIK

Od toga broja formalno aktivnih je 25/46, što čini 54% aktivno je 25 udruga romskih (označeno sivim) **Od 25 formalno aktivnih udruga, njih 15 pravo zastupaju pripadnici sljedećih obitelji: Dedić (3 udruge), Mešić (2 udruge), Seferović (2 udruge), Čana (2 udruge), Šečić (2 udruge), Muratović (2 udruge) i Kajtazi (2 udruge).**

Prema formalno-pravnim kriterijima aktivnima se smatraju one udruge koje su održale godišnju skupštinu (prema podacima Gradskog uređa za opću upravu Grada Zagreba od 11. 10.2011.)

Anex 3. Zaključci i prijedlozi iz rasprava u Fokus grupama (1-3)

a) Zaključci s rasprave u Fokus grupi 1 - romski aktivisti/kinje

Istraživački tim izvlači sljedeće zaključke i prijedloge:

1. Na nacionalnoj razini kreirati program educiranja mladih Roma/kinja za osmišljavanje, pisanje i provedbu projekata kako onih koji su članovi, ce udruga, tako i ostalih. Nakon edukacije obavezno im ponuditi i konkretnu mogućnost primjene naučenoga kroz: rad na nekom projektu (inicijalna sredstva za projekt), stažiranje, unaprijed planiranu praksu u nekoj udruzi civilnoga društva i sl. U kriterijima za natječaje dati prednost mladim Romima/kinjama kao voditeljima projekata, te odobravati projekte samo onim udrugama i pojedincima koji su se u natječajnom području već pokazali kao uspješni.
2. Provesti mjere u cilju poticaja za poslodavce koji Romima/kinjama koji završe srednje škole pružaju šansu za praksu/stažiranje, i osigurati praksu za svakog završenog srednjoškolca/ku Roma/kinju (MZOŠ, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ured za nacionalne manjine)
3. U medijima sustavno afirmirati uspješne Roma/kinje, koji su završili škole, koji rade u raznim sektorima, a takvih ima sve više. U tom smislu napraviti medijski plan na nacionalnoj i lokalnim razinama u suradnji s romskim udrugama
4. Organizirati posebnu javnu raspravu na temu: Romi i policija - komunikacija, suzbijanje diskriminacije i statusna pitanja
5. U nacionalnim strategijama posvetiti posebnu pažnju pitanju očuvanja identiteta Roma/kinja, pitanju izjašnjavanja - temeljem rezultata novog popisa stanovništva iz 2011. i drugih analiza, te organizirati stručnu javnu raspravu na ovu temu

b) Zaključci s rasprave u Fokus grupi 2 - grupa stručnjaka/inja, aktivista/kinja i donositelja odluka

Istraživački tim izvlači sljedeće zaključke i prijedloge:

1. Novi NPR (Nacionalni program za Rome) treba biti više strateški, okvirni, programski dokument, a APDR treba biti operativni dio NPR-a kao strateškog okvira. Trebaju više odgovarati i usmjeravati na konkretne provedive mjere.
2. Jačanje suradnje HZZ-a i nevladinog sektora u cilju stvaranja novih politika pri zapošljavanju Roma/kinja (povezivanje romskih i neromskih udruga i HZZa u pojedinim gradovima, kvartovima)
3. Stvaranje popisa obveza/sankcija za Rome/kinje koji dobivaju sredstva od države (vezanje slanja redovitog djece u školu i socijalnih primanja).
4. Zagovaranje obveze predškole za Rome/kinje i prevencija segregacije kroz mjere propisane presudom Europskog suda u Strassbourgu, te maksimalni napor za integraciju djece od najranije

dobi

5. Jačanje kapaciteta Centara za socijalnu skrb (prvenstveno u terenskom radu u romskim naseljima i aktivnijem povezivanju s romskim udrugama)
6. Stvaranje jasnih kriterija i obveza prilikom odabira članova,ica za Povjerenstva i Vijeća romske nacionalne manjine (obrazovni kriterij i kriterij bavljenja segmentom kojim se strategija bavi), te razdvajanje praćenja (monitoring i evaluacija) od povjerenstva za provedbu nacionalnih strategija
7. Jačanje romskih udruga kroz edukaciju za pisanje projekata i pristupanje EU fondovima, kao stvaranje poticaja od strane institucija i ministarstava da se onim Romima/kinjama koji prođu uspješno edukacije pruži prilika da praktično primjene novostečene vještine.
8. Jačanje programa učenja hrvatskog jezika za romsku djecu kao bitnog preduvjeta uspješnosti te edukacija nastavnika,ca u poučavanju hrvatskog kao ne materinskog jezika
9. Educiranje referenata u institucijama koji će pravovremeno i točno obavještavati romske korisnike/ce o afirmativnim mjerama, zakonima, obvezama, povlasticama, sankcijama itd. za sva romska pitanja.
10. Predlaganje dviju strategija: na državnoj i na lokalnoj razini, jer bi se tako lakše mogla pratiti situacija na terenu, a ukupni rezultati bi ocrtavali provedivost nacionalne strategije u cjelini.

c) Zaključci s rasprave u Fokus grupi 3 - mladi Romi/kinje.

Istraživački tim izvlači sljedeće zaključke i prijedloge:

1. Mladi Romi,kinje se vrlo malo ili gotovo uopće ne uključuju u rad udruga, iako postoji veliki interes među njima za rad u udrugama u smislu volontiranja, aktivizma, pa čak i vođenja.
2. Mladi Romi/kinje trebaju se bolje upoznati s mjerama koje nosi NPR i APDR, kako bi mogli stvoriti projekte i aktivno sudjelovati u radu svojih udruga, provedbi ideja i traženju partnera i sredstava za svoje projekte.
3. Predlaže se sazivanje skupa na kojem bi bili prisutni predstavnici,e pojedinih ministarstava i institucija, te mladi Romi/kinje kako bi se raspravile i dodatno objasnile mogućnosti za mlade Rome/kinje kao i vidovi suradnje i edukacija.
4. Predlaže se stvaranje/pooštivanje kriterija pri odabiru predstavnika/ca romskih naselja u županijama.

Anex 4. Instrumentarij rada u fokus grupama

Instrumentarij rada u fokus grupama temeljio se na pitanjima po kojima smo proveli intervju u **Fokus grupi 1 (romski stipendisti/ce i aktivisti/kinje iz RH)** te u **Fokus grupi 3 (mladi Romi/kinje)**.

Fokus grupa 2 (grupa stručnjaka/kinja, aktivista/ica i donositelja odluka) temeljila se na zaključcima Fokus grupe 1 i dosadašnjim iskustvima sudionika/ca u radu sa romskim udrugama i romskom zajednicom.

Teme i pitanja za fokus grupu 1 i 3:

1. Pitanje romskog identiteta i doprinosa romskoj zajednici:

Osjećate li se kao Rom/kinja i izražavate li javno svoju pripadnost /identitet? Osjećate li da trebate raditi u i za romsku zajednicu ili nemate tu potrebu i zašto?

- **Civilni romski sektor - djelovanje u i kroz udruge.** Jeste li u nekoj registriranoj romskoj udruzi. Zašto da (obrazložite), a zašto ne (obrazloženje). Pod kojim uvjetima biste bili u udruzi? Sto je pozitivno u radu udruge (navedite bar 3 primjera), a koje su lose stvari (3 primjera)?
- **Koje su osnovne prepreke da biste se priključili udruzi ili da biste pronašli adekvatno mjesto u udruzi?** (rodbinsko-interesni odnosi, odnos stari i mladi, loši projekti , nedostatak znanja i vještina, nedostatak adekvatne plaće - recite nešto o ovim pojavama.)
- **Samostalno djelovanje (kao pojedinac/ka), političko djelovanje ili djelovanje kroz nevladin sektor?** Koje od tih načina djelovanja zagovarate i obrazložite zašto baš to?
- **Kako bolje raditi? Vaši prijedlozi.** Projekti - programi - teme kojim se Romi/kinje i njihove udruge trebaju baviti - načini na koje se trebaju baviti - Vaši prijedlozi za poboljšanja?
- **Odnos društva i neroma prema Vama: Ugled u romskoj zajednici naspram ugleda u društvu (neromi) općenito.** Kako ga Vi postižete u ove dvije zajednice, može li se to pomiriti, da se ugled i prihvaćanje ima u obje zajednice? Koja bi bila Vaša **motivacija za rad u zajednici**. Vjerujete li u obrazovanje kao alat koji će Vam pomoći u nalaženju boljeg zaposlenja i boljeg položaja u društvu?

Sudionici/e fokus grupe 1:

Ismet Muratović
Almin Bajrić – Udruga mladih Roma Baranje
Mesud Seferović
Branko Petrović – Udruga Roma grada Belog Manastira

Sudionici/e fokus grupe 2:

Slobodan Veinović – Grad Čakovec
Luci Marin – HZZ
Aleksandra Štencel – HZZ
Nada Jakir – MZOŠ
Dragica Varat – OŠ Vladimira Vidrića, Kutina
Monika Prenka – Centar za socijalnu skrb, Zagreb
Zrinka Hafizović – Grad Sisak
Biserka Tomljenović – Roma Education Fund
Ibrahim Ismailovski - Udruga “Romski san”
Ana Dalipovska – Centar za provedbu integracija u EU
Bibijana Papo – Udruga “Kali Sara”
Ramiza Memedi – Udruga “Bolja budućnost”
Ljubica Vujnović – Grad Delnice

Sudionici/e fokus grupe 3:

Drago Ignac
Mira Oršuš
Valentina Horvat
Marina Balog
Dragana Horvat
Rozalija Ignac
Josip Bogdan
Želimir Bogdan
Božo Oršuš
Bogdan Marić
Neven Petrović
Senka Oršuš

Anex 5. Zaključci s javne rasprave “Obrazovanje Roma/kinja i strategije prevencije segregacije u obrazovanju” održane 13. srpnja 2011. u Centru za ljudska prava

Zaključci skupa upućuju se donositeljima odluka s primarnim ciljem pripreme revizije strateških dokumenata u području integracije Roma/kinje uoči hrvatskog preuzimanja predsjedanja Desetljećem za uključivanje Roma 2005. - 2015. u srpnju 2012. godine.

Predstavnici, e relevantnih tijela državne uprave, lokalnih vlasti, pravobraniteljskih institucija, romskih organizacija civilnoga društva, organizacija civilnoga društva koje se bave obrazovanjem i ljudskim pravima, predstavnici, e akademske zajednice i struke donose sljedeće *Zaključke i preporuke*, kao inicijalna polazišta te doprinos reviziji/izradi strateških dokumenata u području integracije Roma/kinja u obrazovani sustav:

1. Prevencija segregacije i desegregacija kao cilj strategija.

Strateški dokumenti trebaju jasno definirati da je cilj politike obrazovanja Roma desegregacija, odnosno prevencija segregacije. Nepoznavanje jezika, ili predškolskih vještina, kao niti volja roditelja bilo koje nacionalnosti, ne smije biti izlika za odvajanje djece manjina u posebne razrede, posebne smjene, škole i slično. Naime, nepoznavanje službenoga jezika ne rješava se radom u izdvojenim jednonacionalnim razredima – dapače, tamo se razlika povećava, a do integracije u kasnijoj fazi ne dolazi, već do napuštanja obrazovanja Roma/kinja. S integracijom stoga treba početi od najranije dobi (predškola ili prvi razred OŠ): dosljednim provođenjem prethodnih dvogodišnjih/jednogodišnjih predškolskih programa s jedne strane, uz pojačan i adekvatno plaćen rad u produženom boravku i slobodnim aktivnostima, suradnjom s roditeljima i zajednicama, te po potrebi, uz reviziju mreže škola u mjestima gdje broj djece pripadnika/ca manjine prelazi polovicu ukupnog broja djece, usmjeravanjem dijela djece u druge škole. U smislu prevencije segregacije treba kreirati i zakonske i podzakonske akte u obrazovanju.

2. Izmjene i praćenje Nacionalnog programa za Rome (NPR) i Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015.(APDR)

Planirane izmjene strateških dokumenta trebale bi ići u smjeru objedinjavanja i jasnog povezivanja ovih dvaju dokumenata, temeljite revizije postignutog na osnovu evaluacije te jasnog definiranja ciljeva, mjera i nadležnosti te financijskih potreba.

Princip uključivanja Roma/kinja mora biti polazišni, u oba tijela, no uz prethodno postavljanje jasnih kriterija (obrazovna struktura, rezultati u provedbi obrazovnih projekata, potpora većine Roma/kinja). Treba jasno razgraničiti tijelo koje provodi program - Radne skupine za provedbu, od tijela koje prati - Povjerenstvo za praćenje programa (relevantni romski predstavnici, e OCDi, domaći i strani stručnjaci, kinje). U ta dva tijela ne mogu biti delegirane iste osobe, te se treba rukovoditi dosad analizama ponuđenim indikatorima za praćenje (UNDP, Centar za ljudska prava, REF).

3. Precizirati ulogu i odgovornost nacionalnih i lokalnih vlasti – jasni kriteriji za romske organizacije NPR i APDR trebaju jasno odrediti koje mjere, odnosno koje udjele u odgovornosti za financiranje i provedbu mjera obrazovne integracije Roma/kinja imaju nacionalne (ministarstva, uredi), a koje lokalne vlasti (gradovi, županije), te u tom smislu definirati i sustav praćenja. Romskim organizacijama treba jasno definirati kriterije uključivanja u programe, ali pritom maksimalno pojednostavniti formalne i administrativne uvjete te prevesti REF materijale i učiniti dostupnim sve natječaje, kao i organizirati redovite sastanke u cilju informiranja i razmjene iskustava aktivnih organizacija Roma/kinja, fokusirane trening seminare, te poticati umrežavanje organizacija.

4. Veća iskoristivost REF sredstava

Potrebno je jače korištenje REF sredstava (Fond za obrazovanje Roma, Budimpešta) na čemu se moraju odgovorno angažirati predstavnici, e nacionalne i lokalne vlasti, kao i romske organizacije

5. Uključiti relevantne postojeće institucija u cilju bolje provedbe mjera

Potrebno je i jasno alociranje odgovornosti te uključivanje u provedbu sljedećih institucija: učiteljskih fakulteta i sveučilišta u cjelini (izrada kurikuluma, obvezna praksa za studente/ice u radu u višenacionalnim školama, stručni centri za potporu školama), Agencije za vanjsko vrednovanje obrazovanja (razvoj indikatora, statistička praćenja, vanjska evaluacija postignutog) te Agencije za odgoj i obrazovanje (sustavno i fokusirano stručno usavršavanje u suradnji s OCD-ima), kao i institucija koje se bave cjeloživotnim učenjem.

6. Motivirati nastavnika,ca koji rade s Romima/kinjama

Nastavnike/ce koji rade u školama provodeći obrazovne programe obrazovanja Roma treba dodatno motivirati, ali i pospješiti kontrolu kvalitete nastave i odgovornost škola. Predlažemo motivaciju u smislu jasnog valoriziranja dodatnog truda i edukacija za napredovanje u struci, adekvatnog plaćanja dodatnih sati rada, ali i obvezno sustavno educiranje (hrvatski kao drugi jezik, multikulturalni sadržaji, edukacije za različitosti itd.) za koje bi se morao izraditi poseban program.

7. Pojačati rad u zajednici, s romskim i neromskim roditeljima preduvjet je uspjeha u radu s djecom.

Rad u zajednici, s romskim i neromskim roditeljima preduvjet je uspjeha u radu s djecom. Stoga treba organizirati roditeljska okupljanja, sastanke i radionice roditelja obje skupine na mjesečnoj razini, pri čemu inicijativa treba ići od škola, organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti, i to radom u obje zajednice, uključujući i odlaske u naselja. U tome su smislu neophodni dobro kapacitirani Obiteljski centri u svakoj od županija, a posebno u Međumurju, Baranji, Sisku, Đurđevcu itd. Stoga upućujemo apel Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti da potakne puno funkcioniranje obiteljskih centara u ovim županijama adekvatnim financijskim sredstvima i stručnom potporom.

8. Izraditi kurikulum i uvesti model C u škole s romskom populacijom

Treba ozbiljno pristupiti izradi kurikuluma i uvođenju modela C u škole s romskom populacijom, pri čemu sadržaji romske kulture (koji uključuju i materijale na romani chibu, bajaškome i hrvatskome jeziku) trebaju biti otvoreni i poticati da njih pohađaju i djeca većinskih skupina. Treba uzeti u obzir posebnosti ne posve standardiziranog bajaškoga jezika pri edukaciji nastavnika o poučavanju hrvatskoga kao drugog jezika djece Roma/kinja.

9. Borba protiv siromaštva i diskriminacije

Valja paralelno sustavno raditi na borbi protiv siromaštva te borbi protiv diskriminacije, usklađujući ove programe s relevantnim mjerama tih dvaju politika. To uključuje nastavak sustavne legalizacije zemljišta i uvođenja infrastrukture u romska naselja, uvođenje obiteljskih i kulturnih centara, poboljšavanje mreže vrtića i mreže kuća za pomoć žrtvama nasilja, prijevoza do škola, kontinuiranu pomoć Romima,kinjama od MUPa i Ministarstva uprave u rješavanju statusnih pitanja i ostvarivanja prava na pravnu pomoć, bolje praćenje rezultata programa za zapošljavanje Roma/kinja i njihovo redizajniranje po potrebi.

Anex 6. Zaključci i preporuke s javne rasprave „Suradnja na rješavanju statusnih pitanja - Romi/kinje i policija“, održane u Centru za ljudska prava, 28. listopada 2011.

Na javnoj raspravi koja je održana u okviru projekta "S Romima za Rome", uz potporu Norveškog veleposlanstva i Ureda za nacionalne manjine Vlade RH, sudjelovali su predstavnici, e tijela državne uprave (Ministarstva unutarnjih poslova, ostalih ministarstava, vladinih ureda itd.), romske i ne romske organizacije civilnoga društva, predstavnici, e međunarodnih organizacija te nezavisni, e stručnjaci/kinje.

Nakon konstruktivne i otvorene rasprave usuglašeni su sljedeći zaključci i preporuke:

- Osim Ministarstva unutarnjih poslova, u rješavanju statusnih pitanja građana/ki romske nacionalnosti proaktivnije se treba uključiti Ministarstvo uprave, te poboljšati svoju suradnju s drugim ministarstvima i uredima te s Romima/kinjama na terenu, posebice po pitanju sređivanja knjiga državljana, upisa, ispravljanja grešaka do kojih pritom dolazi (npr. slučaj Slavonski Brod) itd. Ta uloga ministarstva treba biti jasno definirana novim Nacionalnim programom za Rome (NPR).
- Novi NPR, čija je izrada u tijeku, mora definirati status, sastav, djelokrug, odgovornosti, način rada i financiranje mobilnih timova koji bi se nastavili baviti rješavanjem statusnih pitanja Roma/kinja na terenu jer su se pokazali kao jedini djelotvoran instrument. Preporuka je skupa da oni budu multidisciplinarni, da obuhvaćaju stručnjake, inje različitih profila te prema potrebi Rome/kinje određene lokalne zajednice, te da su u mogućnosti također rješavati i: socijalna, obrazovna, zdravstvena i pitanja stanovanja i zapošljavanja, sukladno NPR-u.
- Novi NPR osim naglaska na rješavanju pitanja državljanstva, treba što preciznije definirati mjere i moduse pomoći Romima/kinjama kod postizanja trajnog boravka te privremenog boravka (u cilju njihovog uključivanja u svijet rada i općenito društvenu integraciju), uz naglašavanje mjera za otklanjanje administrativnih barijera u postizanju tih statusa.
- Novi NPR valja uključiti mjere za rješavanje konkretnih pravnih pitanja koji proizlaze iz zaključaka 2. do 8. okruglog stola održanog u organizaciji Ureda za nacionalne manjine Vlade RH, Ureda Pučkog pravobranitelja i UNHCR - predstavništva u Hrvatskoj 17. prosinca 2010. godine (zaključci u prilogu).
- Budući da su statusna pitanja Roma/kinja u velikoj mjeri vezana za naslijeđe bivše SFRJ (republička državljanstva, upis i ispis iz njih itd.), nadležna ministarstva, prvenstveno Ministarstvo uprave i Ministarstvo unutarnjih poslova, trebaju poboljšati i konkretizirati regionalnu suradnju na ovim područjima.
- Potrebno je formirati Info-centre u svim sredinama gdje žive Romi/kinje, koristeći već postojeće i od Roma prepoznate resurse (npr. centri za socijalnu skrb, romske udruge, obiteljski ili kulturni centri, općine, domovi zdravlja i/ili škole) gdje bi građani, ke romske nacionalnosti mogli dobiti relevantne informacije o rješavanju statusnih pitanja, ali i suzbijanju kriminaliteta i razvoju povjerenja u zajednici te sličnim pitanjima.
- U postizanju razvoja međusobnog povjerenja i osjećaja sigurnosti u lokalnoj zajednici koji je u

pojedininim sredinama narušen, te suzbijanja kriminaliteta i diskriminacije, osim kvalitetnih projekata koje provodi MUP, potrebno je i aktivnije zalaganje te preuzimanje odgovornosti načelnika općina i gradonačelnika gradova u kojima i na rubu kojih žive Romi/kinje. To se odnosi na njihove redovite posjete romskim naseljima i suradnju s nadležnim institucijama i centrima, kao što je potrebna i aktivnija i odgovornija uloga romskih aktivista/kinja na terenu. Ta uloga lokalnih vlasti i romskih aktivista, u suradnji s nadležnim ministarstvima, treba biti jasno definirana novim NPR-om.

Anex 7. Zaključci s okruglog stola "Pomoć Romima pri reguliranju pravnog statusa u Republici Hrvatskoj- dostignuća i izazovi" održanog 17. prosinca 2010. godine

Organizatori: REPUBLIKA HRVATSKA Pučki pravobranitelj, VLADA REPUBLIKE HRVATSKE - Ured za nacionalne manjine, UNHCR Predstavništvo u Republici Hrvatskoj

Zaključci:

1. Potrebno je preispitati odgovarajuće pretpostavke koje se odnose na poznavanje hrvatskog jezika/latiničnog pisma i kulture u postupku stjecanja hrvatskog državljanstva sukladno Zakonu o hrvatskom državljanstvu, u odnosu na pripadnike,ce romske manjine i ostale osobe porijeklom iz bivše Jugoslavije koje su boravile u Republici Hrvatskoj 8. listopada 1991. godine, te koje već godinama borave u Republici Hrvatskoj.
2. Nastaviti s kampanjom podizanja svijesti Roma,kinja o potrebi prijavljivanja i upisa rođenja djeteta i ostalih činjenica u državne matice, te mogućnosti dobivanja besplatne pravne pomoći sukladno Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći s ciljem reguliranja njihovog pravnog statusa.
3. Oformiti nekoliko mobilnih timova koji će davati informacije i pružati pravne savjete Romima,kinjama radi reguliranja njihovog pravnog statusa.
4. Nastaviti obučavati pripadnike romske zajednice o pravima i obvezama koje se odnose na reguliranje njihovog pravnog statusa.
5. Podržavati lokalne vlasti u pružanju sveobuhvatnih informacija i savjeta o reguliranju pravnog statusa korisnicima koji nemaju dovoljno saznanja o tome što je potrebno za podnošenje zahtjeva u upravnom postupku odnosno koji nemaju saznanja o načinu provođenja upravnog postupka.
6. Da bi se olakšao upis u odgovarajuće evidencije te pristup zdravstvenom osiguranju osobama koje žive u lošim životnim uvjetima, potrebno je češće primjenjivati oslobođenje od plaćanja troškova za upravne pristojbe.
7. Nastaviti primjenjivati odredbe propisa kojima se izuzimaju podnositelji zahtjeva od plaćanja troškova postupka i doprinosa za zdravstveno osiguranje, na način da im se odobri boravak na humanitarnoj osnovi, čime bi se reguliralo pitanje boravka većeg broja Roma i drugih građana,ki koji se nalaze u istoj situaciji.

8. Poticati i podržavati regionalnu suradnju kroz aktivnosti nevladinih organizacija/civilnog društva i pomoći Romima,kinjama i drugim zajednicama u pribavljanju osobnih dokumenata, potrebnih za njihovu potpunu integraciju u hrvatsko društvo.

4. Analiza suradnje državnih tijela s romskim organizacijama civilnoga društva u periodu 2009.-2011.; Financijski i sadržajni aspekt suradnje

Cilj istraživanja (analize):

Prikupiti podatke o oblicima suradnje, tipu i opsegu financijske potpore te ciljevima, usmjerenju i prirodi aktivnosti i mjera koje državna uprava podupire kod romskog nevladinog sektora u periodu od posljednje tri godine (2009.-2011). Naglasak je pritom na analitici rada civilnog društva unutar romske zajednice te analitici modusa suradnje državnih tijela s romskim civilnim sektorom. Cilj je na temelju rezultata analize uočiti iskorake, ali i uočiti nedostatke, odnosno dati preporuke za daljnje usmjerenje u potpori romskim i neromskim organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima romske zajednice u Hrvatskoj.

Upitnikom se nisu prikupljali podaci koji se odnose na mjere koje se provode redovito temeljem strateških dokumenata (APDR i NPR²) a usmjerene su na Rome/Romkinje pojedince/ke, već konkretno i isključivo na projekte koje se provode u suradnji s nekom udrugom/organizacijom civilnoga društva ili koje su dodijeljeni direktno nekoj organizaciji civilnoga društva.

Metodologija:

Strukturirani upitnik u izradi Centra za ljudska prava (Jagoda Novak, Aron Pecnik), u konzultaciji s Uredom za udruge (Vesna Lendić Kasalo) kojeg su popunjavala tijela državne uprave (Anex 8: Upitnik za tijela državne uprave), poslan je elektronskim putem i poštom svim tijelima državne uprave.

Popunjeni su upitnici sadržajno analizirani s aspekta ciljeva i aktivnosti provedenih projekata vezanih za romsku zajednicu, kao i sa stanovišta obima i strukture financijskih sredstava koje je pojedino tijelo uložilo u ovaj segment.

Vrijeme i način prikupljanja podataka:

Upitnici su izrađeni u rujnu 2011., dopis tijelima poslan je u listopadu 2011. (Anex 9: Dopis tijelima državne uprave s molbom za popunjavanje upitnika), a prikupljeni su do sredine studenoga 2011. godine. Sva su tijela slala svoje podatke na dva načina: elektroničkim putem, kao i službenim (poštom).

Popis tijela državne uprave kojima je upitnik upućen:

1. Ministarstvo gospodarstva
2. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
3. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
4. Ministarstvo financija

4. Ministarstvo pravosuđa
5. Ministarstvo ekonomije, rada i poduzetništva
6. Ministarstvo kulture
7. Ministarstvo unutarnjih poslova
8. Ministarstvo obrane
9. Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
10. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
11. Ministarstvo turizma
12. Ministarstvo vanjskih poslova i EU integracija
13. Ured za ljudska prava
14. Ured za nacionalne manjine
15. Ured za suzbijanje zloporabe druga
16. Ured za udruge
17. Savjet za nacionalne manjine
18. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

Rezultati analize:

Do 15. studenog 2011. svoje su odgovore poslala sva tijela, od kojih su dva (2): Ured za udruge i Savjet za ljudska prava uputile istraživače/ice na svoje službene rezultate natječaja i godišnja izvješća o suradnji s organizacijama civilnoga društva, dok su službenici/ce ostalih tijela popunili zadani upitnik.

Od svih tijela nikakav oblik suradnje, potpore ili financiranja vezanih za predmet istraživanja nisu zabilježila sljedeća tijela: Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo turizma, Ministarstvo vanjskih poslova i EU integracija, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Takav je ishod bio očekivan s obzirom na razmjerno malu povezanost djelokruga rada ovih tijela i problematike romske zajednice i romskog civilnog društva.

Kod ostalih tijela državne uprave analiza je pokazala sljedeće:

1. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (MZOŠ) – podaci dobiveni od 3 uprave: Uprave za zajedničke programe, Uprave za nacionalne manjine i Uprave za šport

- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - romskim OCD-ima: 36 projekata
- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - neromskim OCD-ima: 3 projekta (Udruga za šport djece i mladeži Čakovec, Udruga Korak po Korak, Udruženje Prijatelj – Koprivnica)
- EU, REF projekti: NE
- Ukupni iznos potpora projektima (u kunama): 265.000 kn (Uprava za zajedničke programe) +205.328 (sportskim, gdje su uključene i aktivnosti namijenjene i neromima) + 918.336 kn (Uprava za nacionalne manjine)
- Partnerstvo/suradnja s udrugama: NE - U upitniku se navodi da je bilo direktne suradnje, no radi se o dodijeljenim sredstvima na natječaju, a ne o zajedničkom partnerstvu na nekom projektu
- Tip projekata/područja rada projekata: Interkulturalne aktivnosti i radionice, izvanškolske aktivnosti, radionice iz ravnopravnosti spolova u romskoj zajednici; sportske aktivnosti (nogomet i plivanje uz integraciju Roma/kinja i neroma); Ljetne škole i predškole za romsku djecu, IT projekti za mlade Rome/kinje,
- Nositelji/udruge: Udruga za promicanje kreativnosti „Merlin“, Romi za Rome Hrvatske,

Udruga mladeži Roma Hrvatske, Udruga Roma Zagreba i Zagrebačke županije, Udruga Roma Međimurja, Udruga žena Romkinja „Romsko srce“; Romski nogometni klub „Roma“; Udruga za šport djece i mladeži, MNK AS Roma, Udruga za promicanje obrazovanja Roma „Kali Sara“, Udruga Roma Međimurja - Podturen, Udruga žena Romkinja „Bolja budućnost“, Forum mladih Roma Bajaša u RH, Forum Roma Međimurja, Udruga Korak po korak, Svjetska organizacija Roma, Romski kulturni centar

MZOŠ je ministarstvo koje ostvaruje potporu za najveći broj projekata u romskoj zajednici organizacijama civilnoga društva u posljednjem trogodišnjem periodu. Ono daje i najveći ukupni iznos sredstava iz DP-a (1,4 milijuna kn u posljednje 3 godine), ukoliko isključimo obvezne doprinose ministarstava za sufinanciranje EU projekata. U tom smislu sredstva ovog ministarstva u ovo područje doznaju se iz čak tri izvora: triju uprava istog Ministarstva.

Razvidno je, međutim, da se radi o relativno malim iznosima projekata. Ti projekti pokrivaju fokusirane aktivnosti za romsku zajednicu, ali se istovremeno njima ne ulaže u direktno jačanje kapaciteta romskih OCDA, kao niti u direktnu suradnju s OCDima – nema partnerskih projekata s Ministarstvom.

Kvalitetnije projekte očito može ponuditi vrlo ograničen broj romskih udruga, čija se imena pojavljuju kao primatelji sredstava iz godine u godinu. Usporedimo li 2009. u odnosu na 2011. vidi se održanje otprilike istog iznosa sredstava romskim projektima na godišnjoj razini. U periodu od 2009. do 2011. nije zabilježeno povlačenje sredstava iz REF ili EU fondova u ovome području, za što je bilo prilike s obzirom na prioritete ovih fondova. Od područja – tipova aktivnosti koje ovo ministarstvo podupire izdvajaju se predškole i ljetne škole za romsku djecu (Uprava za nacionalne manjine), sportske aktivnosti uz element integracije te (Uprava za sport) te različite radioničke, izvanškolske aktivnosti s naglaskom na interkulturalnost (Uprava za zajedničke programe)

2. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - romskim OCDima: 0
- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - neromskim OCDima: 0
- EU, REF projekti: DA - IPA IV. Komponenta razvoj ljudskih potencijala;
- Ukupni iznos potpora projektima (u kunama): 2.918.017 kn (sve su EU projekti)
- Partnerstvo/suradnja s udrugama: NE
- Tip projekata/područja rada: Integracija žena Romkinja u tržište rada u cilju društvene integracije
- Nositelji/udruga: HZZ PS Zagreb

Ovo ministarstvo (odnosno njegovu agenciju HZZ) karakterizira visoka razina povlačenja sredstava iz EU fondova, za aktivnosti koje uključuju pripadnike romske zajednice, posebice za uključivanje Romkinja u društvo – primarno pripremu za zapošljavanje i svijet rada. Stoga ovakvi projekti automatski djeluju na integraciju Romkinja i njihove kontakte s većinskom zajednicom, uz efekt poboljšavanja njihovog ekonomskog i društvenog statusa.

Kod ovog tipa projekata radi se i o razmjerno velikim novčanim iznosima (preko 2 milijuna kuna u promatranom periodu). No, kod ovakvih EU projekata nisu izvjesne dvije stvari: koliko doista sredstava ide ili biva iskoristivo direktno za korisnice/ke, a koliko se mora trošiti na provedbu i

administriranje projekta, te koliko su ovakve aktivnosti u praksi učinkovite u smislu stvarnog zapošljavanja Romkinja u kriznim vremenima s visokom stopom nezaposlenosti u općoj populaciji. Na tim pitanjima valja poraditi kod sljedećeg apliciranja na slične EU natječaje.

3. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - romskim OCDima: 4 projekta
- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - neromskim OCDima: 0
- EU, REF projekti: NE
- Ukupni iznos potpora projektima (u kunama): 140.000 kn
- Partnerstvo/suradnja s udrugama: DA (1): Nositelj: Udruga žena Romkinja “Bolja budućnost“; Cilj: Informiranje romske populacije o pravima iz obveznog zdravstvenog osiguranja kao i prava iz socijalne skrbi, izrada brošure Moja prava
- Tip projekata/područja rada: Osvještivanje Roma/kinja o svojim pravima; promicanje IT među mladim Romima, edukacije o zdravlju i prevencija ovisnosti
- Nositelji/udruge: Udruga Roma za boljitak i protiv siromaštva, Udruga Romi Za Rome Hrvatske, Udruga mladeži Roma Hrvatske, Udruga Roma Zagreba i Zagrebačke županije, Udruga žena Romkinja “Bolja budućnost”

Ovo ministarstvo dodjeljuje sredstva romskim OCDima na natjecanjima i to važnim i problematičnim područjima kao što su osvještivanje Roma/kinja o svojim pravima, promicanje IT među mladim Romima, edukacije o zdravlju i prevencija ovisnosti. No, radi se o malome broju projekata u promatranom razdoblju te u apsolutnim iznosima malim projektima (140.000 kn ukupna vrijednost dodijeljenih projekata), da bi pokrenuli krupniji razvoj u smislu ostvarenja projektnih ciljeva u romskoj zajednici, ili koji bi osigurali dugotrajniju održivost projektnih aktivnosti.

4. Ministarstvo pravosuđa

- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - romskim OCDima: 3 projekta
- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - neromskim OCDima: 0
- EU, REF projekti: NE
- Ukupni iznos potpora projektima (u kunama): 210.200 kn
- Partnerstvo/suradnja s udrugama: DA (koliko projekata i kojeg tipa) – NE, iako je navedena suradnja, riječ je o dodjeli sredstava na otvorenom natječaju, a ne direktnom partnerstvu na određenom projektu
- Tip projekata/područja rada: Pružanje besplatne pravne pomoći (primarna pravna pomoć) Romima/kinjama
- Nositelji/udruge: Udruga žena Romkinja “Bolja budućnost”, Udruga za pružanje pravne pomoći Romima i ostalim građanima grada Bjelovara

Ministarstvo pravosuđa dodjeljuje sredstva romskim OCD-ima u sklopu provedbe zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, kojim su udruge priznate kao legitimni pružatelji primarne pravne pomoći (pravni savjet, informacija...). No, s obzirom na razinu obrazovanosti u romskoj zajednici te nesređenosti statusa (prebivalište, boravište, državljanstvo) za pretpostaviti je da su potrebe u zajednici daleko veće od doznačenih sredstava, koja su u 2010 i 2011. u odnosu na 2009. više nego

drastično pala.

Na probleme ove populacije valja posebno obratiti pažnju, uvodeći i pružanje pravne pomoći putem stalnih mobilnih timova koji su se u domaćoj i europskoj praksi pokazali vrlo učinkovitim rješenjem za pravne probleme Roma/kinja.

5. Ministarstvo unutarnjih poslova

Iako ne financira projekte udruga putem natječaja, razvija dobru suradnju s udrugama na terenu (prevencija kriminala, prevencija diskriminacije, govora mržnje i zločina iz mržnje, prevencija obiteljskog nasilja i trgovine ljudima, maloljetničke delikvencije itd.), te trenutno provodi projekt izgradnje povjerenja u zajednici u Međimurskoj županiji.

6. Ministarstvo obrane - nema popunjene tablice, zbog specifičnosti ovog resornog Ministarstva, već su dani podaci o financijskim odlukama vezanim za temu analize.

Navode se in-kind doprinosi ovoga ministarstva kod jednokratnih prigodnih obilježavanja (obilježavanje najvećeg romskog blagdana Đurđevdana). Vrijednost radova postoji, no ne možemo ih donijeti u novčanim iznosima.

- Đurđevdan, 6. svibnja 2009. - montaža i demontaža šatora, stolova i klupa za cca 500 osoba.
- Đurđevdan, 6. svibnja 2010. - prijevoz, montaža i demontaža 15 polja šatora M70 i posudba agregata.
- Đurđevdan, 6. svibnja 2011. - prijevoz, montaža i demontaža šatora, stolova i klupa za cca. 500 osoba.

7. Ministarstvo financija – nema popunjene tablice, zbog specifičnosti ovog resornog Ministarstva, već su dani podaci o financijskim odlukama vezanim za temu analize

Projekti sufinancirani iz državnog proračuna za 2009., 2010. i 2011.

Odluka Vlade RH o podmirenju dijela troškova potrebnih za legalizaciju građevina u romskim naseljima Lončarevo (28), Piškorovec (101) i Pribislavec (84) u Međimurskoj županiji

Međimurskoj županiji na teret DPRH za 2009. odobren iznos od 2.900.000,00 kn. Na teret sredstava Državnog proračuna za 2009., Razdjela 025 Ministarstvo financija, Glave 02506 Ministarstvo financija – ostali izdaci države, A539298 Učešće RH u povlačenju sredstava pretprijetne pomoći EU, 363 Pomoć unutar opće države 15. lipnja 2009. isplaćen je iznos od 500.000,00 kn.

PHARE 2006

Odluka Vlade RH o podmirenju dijela troškova potrebnih za legalizaciju građevina u romskim naseljima Orehovica (66) i Sitnice (51) u Međimurskoj županiji

Međimurskoj županiji na teret DPRH za 2009. odobren iznos od 1.300.000,00 kn. Na teret sredstava Državnog proračuna za 2009., Razdjela 025 Ministarstvo financija, Glave 02506 Ministarstvo financija – ostali izdaci države, A539298 Učešće RH u povlačenju sredstava pretprijetne pomoći EU, 363 Pomoć unutar opće države 15. lipnja 2009. isplaćen je iznos od 500.000,00 kn.

IPA 2008

Odluka Vlade RH o podmirenju troškova izgradnje 110 m spoja oborinske kanalizacije u romskom

naselju Pribislavec u Međimurskoj županiji

Međimurskoj županiji odobren je iznos od 180.000,00 kn. Navedeni iznos isplaćen je na teret sredstava Državnog proračuna za 2009., Razdjela 025 Ministarstvo financija, Glave 02506 Ministarstvo financija – ostali izdaci države, A539298 Učešće RH u povlačenju sredstava pretprijetne pomoći EU, 363 Pomoć unutar opće države 21. rujna 2010.

PHARE 2006 „Projekt potpore Romima-radovi za razvoj infrastrukture u Međimurskoj županiji u 3 romska naselja-Faza 2“.

Odluka Vlade RH o podmirenju dijela troškova potrebnih za legalizaciju objekata u romskom naselju Parag u Međimurskoj županiji

Međimurskoj županiji na teret DPRH za 2009. odobren iznos od 5.000.000,00 kn. Na teret sredstava Državnog proračuna za 2009., Razdjela 025 Ministarstvo financija, Glave 02506 Ministarstvo financija – ostali izdaci države, A539298 Učešće RH u povlačenju sredstava predprijetne pomoći EU, 363 Pomoć unutar opće države 16. veljače 2009. isplaćen je iznos od 1.000.000,00 kn.

PHARE 2005

Odluka Vlade RH o podmirenju dijela troškova potrebnih za legalizaciju objekata u romskom naselju Parag u Međimurskoj županiji

Međimurskoj županiji na teret DPRH za 2010. odobren iznos od 4.000.000,00 kn. Na teret sredstava Državnog proračuna za 2010., Razdjela 025 Ministarstvo financija, Glave 02506 Ministarstvo financija – ostali izdaci države, A539298 Učešće RH u povlačenju sredstava predprijetne pomoći EU, 363 Pomoć unutar opće države 24. lipnja 2010. isplaćen je iznos od 1.573.721,00 kn.

Odluka Vlade RH o podmirenju troškova za otkup zemljišta potrebnog za izgradnju komunalne i prometne infrastrukture u romskom naselju Orehovica u Međimurskoj županiji

Na teret sredstava Državnog proračuna za 2011., Razdjela 025 Ministarstvo financija, Glave 02506 Ministarstvo financija – ostali izdaci države, A539298 Učešće RH u povlačenju sredstava pretprijetne pomoći EU, 363 Pomoć unutar opće države 17. ožujka 2011. isplaćen je iznos od 311.754,00 kn.

Ministarstva obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo financija, svatko iz razloga specifičnih za svoj djelokrug rada, ne dodjeljuju sredstva putem natječaja niti sudjeluju u razvoju kapaciteta romskih udruga vezano za svoje sektore. Stoga predstavnici, e tih ministarstava nisu niti na uobičajen način popunili obrazac upitnika.

No, iz podataka koje su podastri može se ustvrditi da su u suradnji otvorena ovoj problematici, gdje posebno treba naglasiti ulogu Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva financija: MUP-a na temama razvoja povjerenja, suzbijanja diskriminacije i govora mržnje te zločina iz mržnje u većinskoj populaciji, kao i suzbijanja kriminaliteta i obiteljskog nasilja u romskoj populaciji. Ministarstvo financija s druge strane uredno sudjeluje u osiguravanju potrebnih udjela sredstava DP-a za sufinanciranje EU projekata (infrastrukturnih primarno, u romskim naseljima). MF doprinosi u velikim iznosima, propisanim za sufinanciranje od strane RH, i ti se iznosi mjere u milijunima kuna, iako vidimo pad od 2009. do 2011. vjerojatno diktiran ritmom samih EU projekata te dodatnom ekonomskom krizom. Tako su isplaćeni iznosi Međimurskoj županiji za infrastrukturne EU projekte u 2009. bili prema podacima 2 milijuna kuna, da bi u

2010. bilo isplaćeno, oko 1,7 milijuna, no u 2011. samo 311.754 kn.

Međutim, treba naglasiti da dobar rad ovih ministarstava ovisi prvenstveno o strategijama ulaganja u romsku zajednicu drugih – resornih ministarstava (obrazovanja, socijalne politike, zdravstva, gospodarstva, nadležnih Ureda Vlade RH) – odnosno postavljanju jasnih strateških srednjoročnih i dugoročnih prioriteta u području politike integracije Roma/kinja, dok ih ova ministarstva u tome smislu trebaju prvenstveno dosljedno pratiti, što su iz zasada dostupnih podataka spremna činiti. Kvaliteta i ishod projekata ovisit će o dobro izrađenim smjernicama, općim ciljevima i jasnim strategijama spomenutih resornih ministarstava, uz praćenje ostalih.

8. Ured za nacionalne manjine Vlade RH

- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - romskim OCDima: 1
- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - neromskim OCDima: 1
- EU, REF projekti: DA : PHARE 2005 i PHARE 2006, sastoji se od infrastrukturne (624.796 € ili 4.685.970 kn) te obrazovne komponente (500.199 € ili 3.751.500kn)
- Ukupni iznos potpora projektima (u kunama): Bez EU projekata: 60.000 kn; s EU projektima 8.497.470 kn
- Partnerstvo/suradnja s udrugama: NE
- Tip projekata/područja rada: Infrastrukturni projekti (primarno – kroz EU – legalizacija i infrastruktura romskih naselja); analitički rad (ravnopravnost spolova) i društvena integracija Roma/kinja
- Nositelji/udruge: Udruga žena Romkinja Bolja budućnost, Centar za mladež Zaprešić

9. Ured za ljudska prava Vlade RH

- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - romskim OCDima: 4
- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - neromskim OCDima: 3
- EU, REF projekti: NE
- Ukupni iznos potpora projektima (u kunama): 190.000 kn (120.000 romskim i 70.000 neromskim)
- Partnerstvo/suradnja s udrugama: NE
- Tip projekata/područja rada: promicanje ravnopravnosti spolova u romskoj zajednici
- Nositelji/udruge: Udruga Roma za boljitak i protiv siromaštva, Udruga žena Romkinja romsko srce i Udruga žena Romkinja Bolja budućnost; Caritas zagrebačke nadbiskupije i Udruga Iskra Slavonski Brod

10. Ured za suzbijanje zloporabe droga Vlade RH

- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - romskim OCDima: 1
- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - neromskim OCDima: 0
- EU, REF projekti: NE
- Ukupni iznos potpora projektima (u kunama): 25.000 kn
- Partnerstvo/suradnja s udrugama: NE
- Tip projekata/područja rada: Prevencija i suzbijanje uporabe opojnih droga u romskoj zajednici
- Nositelji/udruge: Udruga Roma Zagreba i Zagrebačke županije

Vladini uredi međusobno imaju ponešto različitu praksu rada u ovome području, iako ih sve karakterizira redovito dodjeljivanje sredstava romskim i neromskim OCDima koji rade u romskoj zajednici na otvorenim natječajima. Ured za ljudska prava ima jasno i usko postavljene kriterije natječaja fokusirajući se na jednu temu (npr. ravnopravnost spolova u romskoj zajednici), te odobravajući relativno male iznose, ali za jasno osmišljene projekte. Slično se u svome radu fokusira i Ured za zloporabu opojnih droga, dodjeljujući sredstva za svoje specifično područje.

Ured za nacionalne manjine odobrava u posljednjem trogodišnjem periodu vrlo malo projekata i malih ukupnih iznosa, usmjerivši svu pažnju na povlačenje EU sredstava (PHARE i IPA fondovi), te to i uspijeva u velikim apsolutnim iznosima, prvenstveno povlačeći sredstva za razvoj infrastrukture romskih naselja te pratećih obrazovnih aktivnosti. Pri tome valja naglasiti kako se radi o razmjerno velikim sredstvima za hrvatske prilike, za koja je posebno važno da budu dobro usmjerena, prvenstveno na korisnike, ce u zajednici, te da infrastrukturne zahvate prate reforme i sređivanja zemljišnih knjiga, suradnja lokalnih vlasti (načelnici, gradonačelnici) s lokalnim romskim stanovništvom, kontinuirane edukacije o korištenju infrastrukturnih prednosti (edukacije o odlagalištima otpada), kao i mjere koje će osigurati redovito plaćanje režija, s obzirom na često tešku socijalnu situaciju stanovnika ovih naselja.

Također je bitno da se ovakvim infrastrukturnim projektima izbjegava daljnja getoizacija, te da se u naseljima grade i zajednički sadržaji (kulturni, obiteljski centru, centri u zajednici), kao i da se aktivnosti EU projekata povezuju s aktivnostima već postojećih institucija sustava i njihovih djelatnika (Centara za socijalnu skrb, domova zdravlja, HZZ-ovih ispostava te Obiteljskih centara) kako bi se postiglo maksimalno efikasno trošenje postojećih resursa i kombiniralo ih s EU izvorima.

12. Savjet za nacionalne manjine

- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - romskim OCDima: 5
- Broj projekata vezanih za romsku zajednicu - neromskim OCDima: 0
- EU, REF projekti: NE
- Ukupni iznos potpora projektima (u kunama): 335,878 kn
- Partnerstvo/suradnja s udrugama: NE
- Tip projekata/područja rada: Folklorne manifestacije, Obilježavanje svjetskog dana Roma i izdavaštvo.
- Nositelji/udruge: Udruga Roma Zagreba i Zagrebačke županije, Romski KUD Darda, Udruga mladeži Roma Hrvatske, Klub mladeži Roma Hrvatske, Humanitarna svjetska organizacija Roma Hrvatske,

Podržani romski projekti od strane Savjeta za nacionalne manjine uglavnom su kulturnog sadržaja (folklor, obilježavanje dana Roma, izdavaštvo, sport, itd.) i gotovo redovito su kontinuirani. Kontinuiranost dodjele financijskih sredstava za ovakve projekte je vidljiva i u planovima za 2010. godinu (izvješće za 2010. godinu nije dostupno na internetu), gdje se predviđa sličan iznos potpore. Iako je vrlo pozitivno da postoji kontinuitet u financiranju ovakvih projekata, treba napomenuti da su ovakvi projekti pretežito prigodnog i kulturnog karaktera, tj. ne doprinose izravno jačanju kapaciteta romskih udruga. Ukoliko bi se ovim segmentom osnaživanja kapaciteta romskih OCDa bavila druga relevantna tijela državne uprave (npr. Vladin ured za udruge, Ured za ljudska prava, Ured za nacionalne manjine, MZOŠ), ovakva bi

strategija rada Savjeta usmjerena na osnaživanje isključivo kulturnog identiteta bila posve razumljiva i prihvatljiva. No, nažalost, trenutno nemamo naznake da spomenuta tijela ulažu sustavno u ovaj segment jačanja romskih nevladinih udruga.

Zaključci i preporuke analiza suradnje državnih tijela s romskim organizacijska civilnoga društva u periodu 2009.- 2011.; Financijski i sadržajni aspekt suradnje

1. Dodjela sredstava na natječajima u odnosu na razvijanje kapaciteta romskih OCD-a te njihove suradnje i umrežavanja

Tijela državne uprave na nacionalnoj razini, koji su predmet ove analize, daju prednost i njeguju praksu dodjele sredstava na otvorenim natječajima za romske i neromske OCD. To svakako doprinosi transparentnosti i poštenom nadmetanju između potencijalnih kandidata,kinja te osigurava da najkvalitetniji prijavljeni projekti prođu na određenom natječaju. Međutim, očiti nedostatak isključivo ovakve prakse jest činjenica da je malo romskih OCDa doista razvijeno na način da može podnositi redovito kvalitetne projekte, kao i činjenica da nakon isteka projekta mnoge hvalevrijedne inicijative ostaju nepokrivene, što ide na štetu korisnika,ca (Roma/kinja) jer ne osigurava održivost aktivnosti, mjera i projekata koji su pokazali dobre rezultate.

Stoga bi osim natječaja, trebalo obavezno prakticirati i kontinuirane programe suradnje s OCDima, lokalnim zajednicama i prepoznatim stručnjacima,kinjama koje su se pokazale vrijednim i uspješnim partnerima, a na točno određenim programima. To mogu biti dugoročni programi pružanja pravne pomoći, programi produženog boravka ili predškole, dugoročni programi integracije putem ljetnih i zimskih škola, trajnih izvanškolskih aktivnosti, zdravlja u zajednici, kontinuiranih aktivnosti u obiteljskim centrima itd. Također bi bile potrebne edukacije uz praćenje inicijalnih projekata za mlade Rome/kinje o načinu osmišljavanja, izrade te provođenju projekata kako bi se stvorila baza kvalitetnih OCD-a za buduću suradnju s tijelima državne uprave.

2. Iznosi dodijeljenih projekata i njihovo kretanje - Korištenje EU i REF fondova, te potencijalno ostalih sredstava iz međunarodnih izvora

Valja primijetiti veliku disproporciju u iznosima projekata koji se dodjeljuju na natječajima (u prosjeku oko 30.000 kuna) i projekata koje državna tijela sufinanciraju u sklopu EU projekata (u stotinama tisuća – milijunima kuna). Također se zamjećuje na općenitoj razini pad iznosa projekata u posljednje tri godine što možemo djelomično pripisati proračunskim izmjenama i ekonomskoj krizi, ali nikako ne možemo njome opravdati, s obzirom da su ciljevi koji se tiču romske populacije visoko prioritetni za RH, a većina Roma/kinja spada u građane,ke koji žive na marginama društvenih događanja i još uvijek velikoj mjeri ispod razine siromaštva.

U tom smislu bi stajala preporuka da se preispitaju iznosi koji se dodjeljuju na natječajima, te usmjere ka održivim i dugoročnim projektima, te da se svakako povećaju iznosi koji se dodjeljuju na natječajima. Također je važno preispitati prioritete i trošenje EU sredstava – na način da se jasno u postocima iskaže koji dio sredstava ide direktno korisnicima Romima/kinjama, da se izbjegava sufinanciranje administrativnih procedura i osoblja (što nažalost karakterizira pripremu i provedbu EU projekata), te da se projekti što više umreže i oslone na već postojeće institucije sustava – kako bi trošenje sredstava EU fondova bilo što učinkovitije i fokusiranije.

Također treba vidjeti nove mogućnosti korištenja IPA fondova, budući je korištenje tih fondova u

području integracije Roma/kinja palo u 2011. godini. Važno bi bilo i koristiti REF i MtM³ fondove koji su usmjereni ka obrazovanju Roma/kinja i mobilizirati predstavnike, ce ministarstva, stručnjake, inje i OCD-e na osmišljavanju novih aplikacija za te fondove koji traju u najvećoj mjeri samo do 2015. godine, kao i razmotriti bolje povezivanje s UN fondovima (UNDP, UNDEF, UNHCR).

3. Tipovi dodijeljenih projekata / područja rada

Od područja projektnoga rada, odnosno tipova aktivnosti koji se odobravaju na natječajima većina ih spada u razne oblike neformalne edukacije. Radionice, seminari, programi predškola i ljetnih škola, i nešto izvanškolskih programa itd. Manje je zdravstvenih programa (osim programa zdrave zajednice i programa prevencije droge), za kojima ima izrazite potrebe. Također, još uvijek programi mentorske potpore, produženih boravaka i predškola za romsku djecu nisu obuhvatile većinu sredina u RH, već se pojavljuju u projektnom (povremenom) obliku. Pojavljuju se i kompjutorske radionice za mlade Rome,kinje. Posebno se ističu projekti koji potiču ravnopravnost spolova u romskoj zajednici, ali se pojavljuju uvijek ista imena udruga nositelja/ice, a HZZ se kao nositelj uz resorno Ministarstvo gospodarstva ističe povlačenjem sredstava za zapošljavanje posebno marginaliziranih skupina, prvenstveno žena Romkinja. Ono što iz izvješća ne vidimo su evaluacijski kriteriji uspješnosti pojedinih projekata sa stanovišta korisnika/ca, odnosno na osnovu čega se odlučuje koje projekte treba nastaviti provoditi, kako smo naznačili, kroz kontinuirane programe suradnje, koji nadilaze razinu projekta. Također treba vidjeti i mogućnosti spajanja (Matching) projektnih aktivnosti projekata koje provode udruge, s onima koje provode ili ostvaruju institucije sustava iz EU, REF, UN i drugih izvora, radi postizanja sinergijskog učinka u rezultatima istih.

4. Uloga ministarstava koja ne dodjeljuju sredstava na natječajima

Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva financija, svatko iz razloga specifičnih za svoj djelokrug rada, ne dodjeljuju sredstva putem natječaja, no svojim sredstvima (financijskim - MF ili in-kind doprinosi MUP-a i MORH-a) prate provedbu mjera i politika spram romske zajednice.

No, u preporukama valja naglasiti sljedeće: kvalitetan rad ovih ministarstava ovisi prvenstveno o strategijama ulaganja u romsku zajednicu drugih – resornih ministarstava (obrazovanja, socijale zdravstva, gospodarstva, nadležnih Ureda Vlade RH) – odnosno postavljanju jasnih strateških srednjoročnih i dugoročnih prioriteta u području politike integracije Roma/kinja, a ova ih ministarstva u tome smislu trebaju prvenstveno dosljedno pratiti, što su iz zasada dostupnih podataka spremna činiti. Ishod projekata ovisit će dakle o dobro izrađenim smjernicama, općim ciljevima i jasnim strategijama spomenutih resornih ministarstava, uz praćenje ostalih ovdje spomenutih.

Anex 8. Upitnik za tijela državne uprave

---

3 MtM = Making the most from EU funding for the Roma; http://lgi.osi.hu/documents.php?m_id=188
REF = Roma Education Fund; <http://www.romaeducationfund.hu/>

Upitnik za Ministarstva, Urede Vlade i Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

Centar za ljudska prava provodi **projekt pod nazivom "S Romima za Rome"**, u suradnji s romskom udrugom "Romi za Rome" te uz potporu **Ureda za nacionalne manjine Vlade RH te Norveškoga veleposlanstva.**

Cilj projekta je istražiti kapacitete, potrebe i aktivnosti postojećih romskih udruga u Hrvatskoj, kako bi se dobio cjeloviti pregled romskog nevladinog sektora, što je jedan od temeljnih čimbenika u stvaranju "policy" preporuka koje bi pomogle poticanju, osnaživanju i vidljivosti romskog civilnog sektora u Republici Hrvatskoj. Rezultati ovoga projekta bit će podloga definiranju ciljeva i mjera novog Nacionalnog programa za Rome/kinje i njegove efikasne provedbe u praksi.

U svrhu izrade cjelovitije i potpunije slike ali i našeg istraživanja o romskom nevladinom sektoru u RH, molimo Vas da odgovorite na sljedeća pitanja u priloženom upitniku.

Rok za dostavu podataka je **14. listopada 2011. godine.** Ukoliko imate podatke za dio pitanja, molimo Vas da dostavite odgovore u onim područjima gdje Vaše tijelo ima uvide, kao i eventualne razloge zbog kojih ne možete odgovoriti na neko pitanje .

Unaprijed hvala,

Jagoda Novak,

v..d ravnateljice Centra za ljudska prava

UPITNIK
za tijela državne uprave

Jeste li u posljednje 3 godine (2009., 2010, 2011.) provodili **projekte ili aktivnosti u suradnji (partnerstvu) s nekom romskom organizacijom/udrugom?** Ako da, molimo Vas da navedete broj i imena tih projekata te njihove osnovne ciljeve.

	2009	2010	2011
Broj projekata u partnerstvu s romskim udrugama			
Nazivi projekata u u partnerstvu s romskim udrugama			
Osnovni ciljevi svakog od projekata u partnerstvu s romskom udrugom			
Ukupan iznos svakog od projekata u partnerstvu s romskom udrugom			

- Navedite broj i imena **projekata koje je Vaše Ministarstvo/Ured dodijelilo/o romskim udrugama u RH u zadnje tri godine (2009, 2010. i 2011) te ukupne iznose dodijeljene po svakom projektu**, bilo putem redovitih natječaja, bilo zasebno. ?

	2009.godina	2010. godina	2011.godina
Broj projekata koje je Vaše tijelo dodijelilo nekoj romskoj udruzi			
Nazivi projekata koje je Vaše tijelo dodijelilo nekoj romskoj udruzi			
Osnovni ciljevi projekata koje je Vaše tijelo dodijelilo nekoj romskoj udruzi			
Ukupan iznos svakog od projekata koje je Vaše tijelo dodijelilo (odobrilo) nekoj romskoj udruzi			

- Navedite broj, imena te ciljeve **projekata koje je Vaše Ministarstvo / Ured dodijelilo/o nekoj drugoj (neromskoj) organizaciji civilnoga društva** (bilo na redovitim natjecajima ili izvan njih), **a tiču se rada u i za romsku zajednicu** u zadnje tri godine (2009, 2010. i 2011.), kao i ukupnu vrijednost svakog od tih projekata?

	2009.godina	2010. godina	2011.godina
Broj projekata koje je Vaše tijelo dodijelilo nekoj neromskoj udruzi, a tiče se rada u romskoj zajednici			
Nazivi projekata koje je Vaše tijelo dodijelilo nekoj neromskoj udruzi, a tiče se rada u romskoj zajednici			
Osnovni ciljevi projekata koje je Vaše tijelo dodijelilo nekoj neromskoj udruzi, a tiče se rada u romskoj zajednici			
Ukupan iznos svakog od projekata koje je Vaše tijelo dodijelilo nekoj neromskoj udruzi, a tiče se rada u romskoj zajednici			

- Navedite sve **projekte vezane za Rome, romske udruge, romsku zajednicu podržanih od strane EU ili REF4 fondova za RH u protekle 3 godine** (2009, 2010, 2011), koje je

ostvarilo, bilo kao nositelj ili partner Vaše Ministarstvo/Ured, te molimo da navedete ciljeve i iznose tih projekata.

	2009.godina	2010. godina	2011.godina
Broj projekata iz EU ili REF fondova vezanih za rad u i za romsku zajednicu			
Nazivi projekata iz EU ili REF fondova vezanih za rad u i za romsku zajednicu			
Osnovni ciljevi projekata iz EU ili REF fondova vezanih za rad u i za romsku zajednicu			
Ukupan iznos svakog od projekata iz EU ili REF fondova vezanih za rad u i za romsku zajednicu			

* Napomena: ovi se podaci ne odnose na mjere koje provodite redovito, a usmjerene su na Rome/Romkinje pojedince, već konkretno i isključivo na projekte koje provodite u suradnji s nekom udrugom /organizacijom civilnoga društva ili koje ste dodijelili nekoj udruzi/organizaciji civilnoga društva - naglasak je na analitici rada civilnog društva unutar romske zajednice te suradnje državnih tijela s romskim civilnim sektorom.

Anex 9. Dopis tijelima državne uprave s molbom za popunjavanje upitnika

Poštovani/a,

Javljam Vam se ispred Centra za ljudska prava, koji provodi projekt pod nazivom "S Romima za Rome", u suradnji s romskom udrugom "Romi za Rome".

Cilj projekta je istražiti kapacitete, potrebe i aktivnosti postojećih romskih udruga u Hrvatskoj, te ih prezentirati donositeljima odluka uz podastiranje policy preporuka.

Projekt provodimo u suradnji s romskom udrugom "Romi za Rome", a podržava nas Vladin Ured za nacionalne manjine i Norveško veleposlanstvo. Analitički rad se sastoji od vođenih rasprava u fokus grupama (1. Mladi Romi/kinje aktivisti i stipendisti, 2. Predstavnici renomiranih romskih udruga te stručnjaci i 3. Predstavnici relevantnih institucija koji rade na romskoj problematici), te zaključaka izvedenih iz rasprava, te statističkog pregleda vezanog za romski civilni sektor u RH.

Uz stručnu pomoć Ureda za udruge, te uvide Udruge Romi za Rome, skicirali smo i Upitnik za tijela državne uprave (ministarstva, urede, te posebno Savjet za nacionalne manjine), kako bismo kroz njega vidjeli opseg i razinu suradnje ovih tijela s romskim OCD-ima u posljednje 3 godine, kako sadržajne tako i financijske. Također u suradnji s gradom Zagrebom nastojimo doći do stvarnog broja aktivnih udruga na ovome području.

U svrhu izrade cjelovitije i potpunije slike ali i našeg istraživanja o romskom nevladinom sektoru u RH, molimo Vas da odgovorite na pitanja u priloženom upitniku.

Rok za popunjavanje upitnika i dostavu podataka je 21. listopada 2011. godine. Ukoliko imate podatke za dio pitanja, molim vas da dostavite odgovore u onim područjima gdje Vaše tijelo ima uvide, kao i eventualne razloge zbog kojih ne možete odgovoriti na neko pitanje.

Također napominjemo da je službeni dopis o ovoj molbi išao na sve odgovorne osobe u ministarstvima, uredima državne uprave, institucijama i uredima Vlade RH.

Molimo Vas da se prilikom popunjavanja naziva romskih udruga koristite priloženim popisom romskih udruga (izvadak iz Registra udruga RH) uz obavezno navođenje OIB-a udruge. Za dodatna pitanja vezana uz popunjavanje upitnika i upitnik u elektronskom obliku molimo Vas obratite se Aronu Pecniku (tel: 4653-000, e-mail: apecnik@human-rights.hr).

Srdačan pozdrav,

Jagoda Novak
v.d.ravnateljice
Centar za ljudska prava

5. Generalne smjernice za poboljšanje suradnje tijela državne uprave i organizacija civilnog društva u području rada u i za romsku zajednicu u RH

a) Ne bi bilo korisno daljnje smanjivanje sredstava za OCD-e pod utjecajem ekonomske krize, sada izdvojeni iznosi su razmjerno mali i valja ih dapače povećati

b) Valja evaluirati dosad postignuto kroz EU projekte u romskoj zajednici, analizirati prednosti i mane istih sa stanovišta krajnjih korisnika/ca, te izraditi smjernice za daljnje osmišljavanje i apliciranje, budući da se u posljednjoj godini vidi tendencija smanjenog angažmana u ovom području

c) Valja ići na dugoročnije kontinuirane programe suradnje s određenim romskim OCD-ima, stručnjacima, kinjama i lokalnim vlastima u pojedinim fokusiranim područjima (pravna pomoć, zdrava zajednica, predškolski odgoj, obiteljska edukacija u zajednici, prevencija kriminaliteta, ravnopravnost spolova, samozapošljavanje i zapošljavanje i sl. teme), kako bi se održao kontinuitet aktivnosti koje daju rezultate tek nakon dugoročnog angažmana

d) Potrebno je izraditi programe potpore jačanju kapaciteta romskih OCD-a, uz edukacije/treninge o volontiranju, radu u civilnom društvu te vođenju projektnog ciklusa, uz kasnije praćenje mladih aktivista/kinja u izradi vlastitih projekta (posebna uloga Vladinih ureda: Ureda za udruge, Ureda za nacionalne manjine, kao i ostalih relevantnih ministarstava)

e) Uvijek valja imati na umu da projekti i programi imaju integracijski element, a ne potiču getoizaciju i/ili segregaciju

f) Valja snažnije uključiti odgovorne i za to plaćene institucije (HZZ, HZJZ, domovi zdravlja, obiteljski centri i centri za socijalnu skrb) na suradnju s OCD-ima i stručnjacima-pojedincima, kama radi postizanja sinergijskog efekta u aktivnostima, te efikasnijeg korištenja postojećih resursa

6. With Roma for Roma abstract (english summary)

1. Introduction:

Analysis and guidelines for Roma civil society capacity building in Croatia publication is a result of the *With Roma for Roma* project, which was implemented in 2011 and 2012 by the Human Rights Center and the association *Roma for Roma Croatia* with the support of the Office for National Minorities of the Government of the Republic of Croatia and the Royal Norwegian Embassy in Zagreb.

The aim of the project was to analyze capacities, needs and activities of existing and active Roma NGOs to get a thorough overview of the Roma NGO sector, which is one of the key factors in making *policy* recommendations which can positively affect the strengthening and visibility of the Roma civil sector in Croatia.

This publication, which includes results of the implemented project activities was created to contribute to the strengthening and improvement of meaningful cooperation between Roma associations so they could more effectively influence politics that refer to the national minorities rights, particularly Roma minority in Croatia. On the other hand, we believe and expect that the government authorities will use this publication to define goals and measures in the new National Program for Roma, which is being created. In that way, the new National Program for Roma can be based on actual needs of the Roma, with clear goals and measures. Implementation will be independently monitored and evaluated in cooperation with the Roma and representatives of the Roma civil society, members of the council and relevant experts.

Additional motivation for the implementation of this project was the fact that Croatia is taking over the presidency over the *Decade for Roma Inclusion* on July 1st 2012. We believe that this publication will contribute to more effective implementation and evaluation of the Action plan for the Decade of Roma Inclusion.

The guidelines were created by *Jagoda Novak (Human Rights Center)*, *Aron Pecnik (Human Rights Center)* and *Bajro Bajrić (Association Roma for Roma Croatia)*

2. Methodology

The guidelines for Roma civil sector capacity building in Croatia presented in this publication are based on an analysis that consists of three key segments, that is three methodological methods:

- **Discussions in focus groups (Those focus groups being 1. Roma activists group, 2. expert group, 3. young Roma group), which were used to draw some conclusions**
- **Questionnaires for government authorities on a national level, that were related to Roma integration policies in the last three years (which also included the financial data)**
- **Statistic data from Roma NGO's databases (source: The Office for cooperation with NGOs / Ministry of Public Administration, City of Zagreb)**

3. Project activities

The following project activities were implemented:

- a) data on active Roma NGOs have been collected (their number, field and scope of work, responsible persons in NGOs, foundation date and the date when the last session was held in each NGO)
- b) data on active Roma NGOs in Zagreb area have been extracted (the number of NGOs, field and scope of work, responsible persons in NGOs, foundation date and the date when the last session was held in each NGO) and NGOs where responsible persons were in charge of two or more NGOs were additionally listed with comments
- c) interviews were conducted in three focus groups:
  11. focus group with Roma scholars and activists
  12. focus group with experts, activists and decision makers
  13. focus group with young Roma
- d) two public debates were held:
  19. public debate on “Education of the Roma national minorities and strategies of segregation prevention in education” was held on July 13th 2011 at the Human Rights Center, aim of which was to answer to questions related to government actions on national and local level in order to improve Roma education and at the same time to prevent segregation/discrimination. All relevant stakeholders, including Roma NGOs and other civil society organizations' representatives, Roma education experts, government and local authorities representatives participated in the debate which resulted with several conclusion (all listed in the Annex 5 in the publication).
  20. Public debate on the “Collaboration on solving statutory issues – Roma and the police” was held on October 28th 2011 at the Human Rights Center. Conclusions of this debate are complementary to the conclusions of a round table organized by the Office of the People Ombudsman, Office for National Minorities of the Government of the Republic of Croatia and UNHCR, entitled “Helping Roma to regulate their legal status in the Republic of Croatia - achievements and challenges” which was held on the December 17th 2010.
- e) *Analysis and guidelines for Roma civil society capacity building in Croatia* has been created. It includes conclusions drawn from the activities implemented during the *With Roma for Roma* project, an overview of active Roma NGOs and an analysis of cooperation of the government authorities with Roma NGOs in the period between 2009 - 2011.
- f) public presentation of the *Analysis and guidelines for Roma civil society capacity building in Croatia* publication is the last planned activity and it will be held during the second half of January 2012 at the Human Rights Center.

4. Analysis of the cooperation between government authorities and Roma NGOs in the period between 2009-2011: Financial and content aspects of this cooperation

Research (analysis) aims:

The aim of this research was to collect data on the ways of cooperation, the type and extent of financial support as well as the aims, orientation and type of activities and measures in the Roma NGO sector that are supported by government authorities in the period of the last three years (2009-2011). The emphasis was on the civil society work analytics within the Roma community as well as on the analytics of the cooperation mode between government authorities and Roma civil sector. Based on the results, the aim was to identify possible positive actions as well as drawbacks and to give recommendations to Roma and non-Roma NGOs dealing with Roma communities issues in Croatia in order to support their future work.

The questionnaire did not collect data related to the measures listed in the strategic documents which are continuously implemented (*Action Plan for the Decade of Roma Inclusion* and *National Program for Roma*) and which are directed at individual members of Roma national minority. It dealt only and specifically with projects that are implemented in cooperation with a civil society organization/NGO or projects that were directly assigned to an NGO.

Methodology:

A structured questionnaire, drafted by the Human Rights Center (Jagoda Novak, Aron Pecnik) and consulted with the Office for NGOs of the Government of the Republic of Croatia (Vesna Lendić Kasalo), was amended by public administration authorities (Annex 8: *Questionnaire for public administration authorities*). It was sent to all public administration authorities by regular mail and e-mails.

The content of the amended questionnaires was analyzed from the aspect of aims and activities of the implemented projects related to the Roma community. The range and structure of financial means that each of the authorities invested in this segment were also analyzed.

Time period and course of data collection:

The questionnaires were compiled in September of 2011 and sent to public administration authorities in October 2011 (Annex 9: *Memo to public administration authorities with the request to amend the questionnaire*). They were collected by mid-November 2011, and all public administration authorities returned the amended questionnaires either by regular mail or e-mail.

List of public administration authorities the questionnaire was sent to:

- The Ministry of the Economy
- The Ministry of Science, Education and Sports
- The Ministry of Health and Social Welfare
- The Ministry of Finance
- 3. The Ministry of Justice
- 4. The Ministry of the Economy, Labor and Entrepreneurship
- 5. The Ministry of Culture

6. The Ministry of the Interior
7. The Ministry of Defense
8. Ministry of the Sea, Transport and Development
9. The Ministry of Environment Protection, Physical Planning and Construction
10. The Ministry of Tourism
11. The Ministry of Foreign Affairs and European Integration
12. The Office for Human Rights
13. The Office for National Minorities
14. The Office for Combating Narcotic Drug Abuse
15. The Office for NGOs
16. The Council for National Minorities
17. Environmental Protection and Energy Efficiency Fund

Analysis results:

All bodies returned their amended questionnaires by the November 15th 2011. Two public administration authorities: the Office for NGOs and the Council for Human Rights directed the researchers to their official tenders' results and annual reports on cooperation with civil society organizations, while officials from the remaining authorities filled out the questionnaires.

Ministry of the Sea, Transport and Development, The Ministry of Environment Protection, Spatial Planning and Construction, The Ministry of Tourism, The Ministry of Foreign Affairs and European Integration, The Environmental Protection and Energy Efficiency Fund did not register any form of cooperation, support or financial support related to the scope of this analysis. This outcome was expected given rather low correlation between the scope of work of the above mentioned bodies and the Roma community and civil society issues.

5. General guidelines for enhancement of cooperation between government authorities and civil society organizations that work *for* and *within* the Roma community in Croatia.

- a) Further downsizing the financial means for the NGOs would not be useful. In times of the economical crisis, current financial support is already low and should be increased.
- b) An evaluation of to-date achievements through EU projects in Roma communities should be made. Advantages and disadvantages of those achievements from the viewpoint of the project users should be analyzed as well as guidelines should be given for further preparations and applications, considering a tendency of decreased engagement in this field.
- c) Focus should be more on longlasting continuous programs of cooperation with certain Roma NGOs, experts and local authorities in particular fields (legal aid, healthy community, preschool education, family education in the community, crime prevention, gender equality, self-employment and employment etc.) because results for some activities are visible only after they've been implemented for a longer period.
- d) Support programs for Roma civil society capacity building should be created and accompanied by education / trainings on volunteering, working in the civil society and leading a project cycle. Young activists who go through the trainings should be then monitored while writing their own projects (Government offices, especially the Office for NGOs and Office for National minorities, along with other relevant ministries would have a special role)

e) All stakeholders should bear in mind that projects and programs are concerned with integration and do not encourage ghettoisation and/or segregation.

f) Institutions that bear responsibility for which they are also paid (Croatian Employment Service, Croatian National Institute for Public Health, health centers, family centers and social care centers) should be engaged on a higher level and encouraged to cooperate with NGOs and experts or individuals in order to reach a synergistic effect in activities and more efficient use of the existing resources.